

Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Teoria maszyn i podstawy automatyki
semestr zimowy 2019/2020

dr inż. Sebastian Korczak

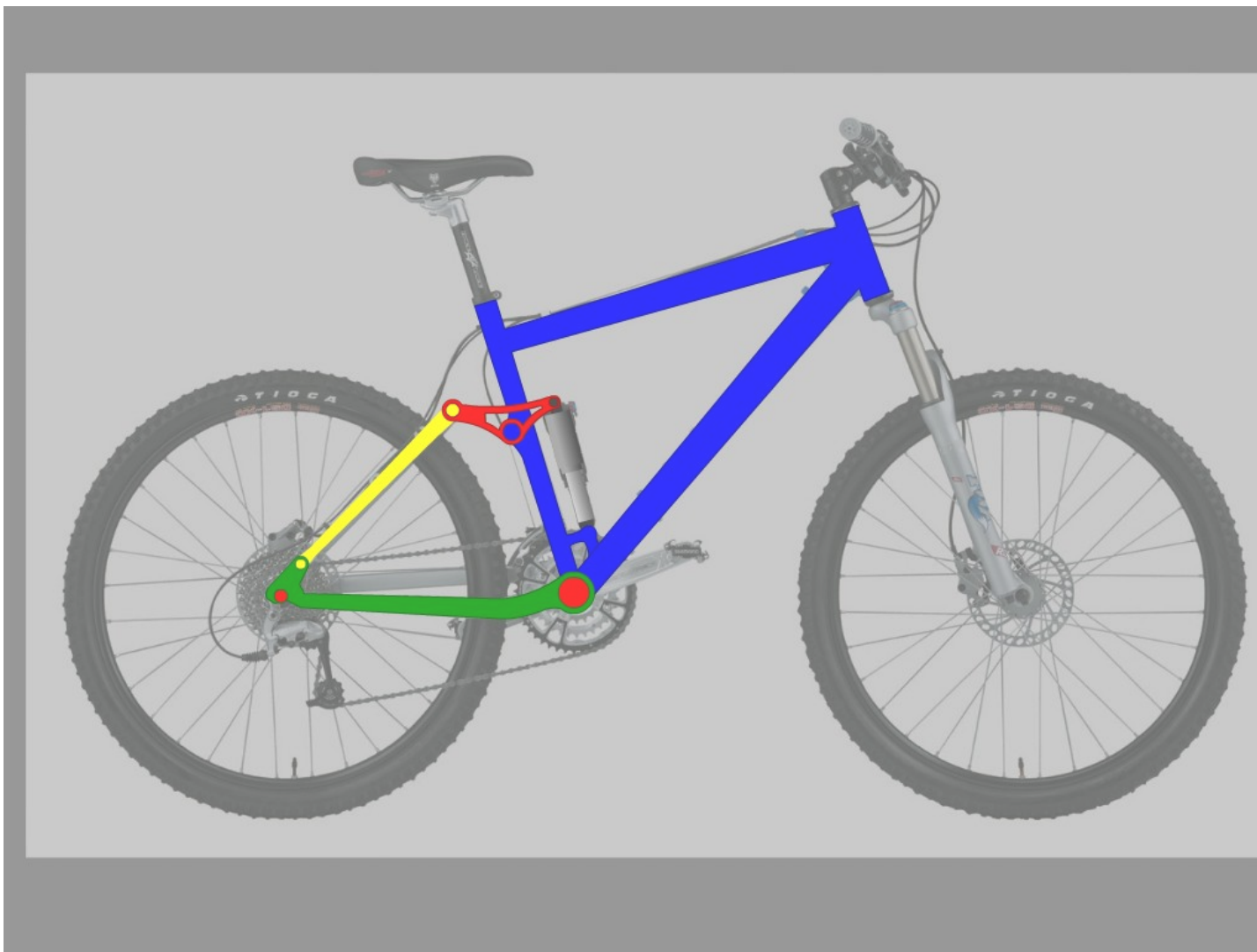
Wykład 1 cd

pary kinematyczne, mechanizmy,
ruchliwość, więzy bierne

Licencja: tylko do edukacyjnego użytku studentów Politechniki Warszawskiej.

Mechanizmy - przykłady

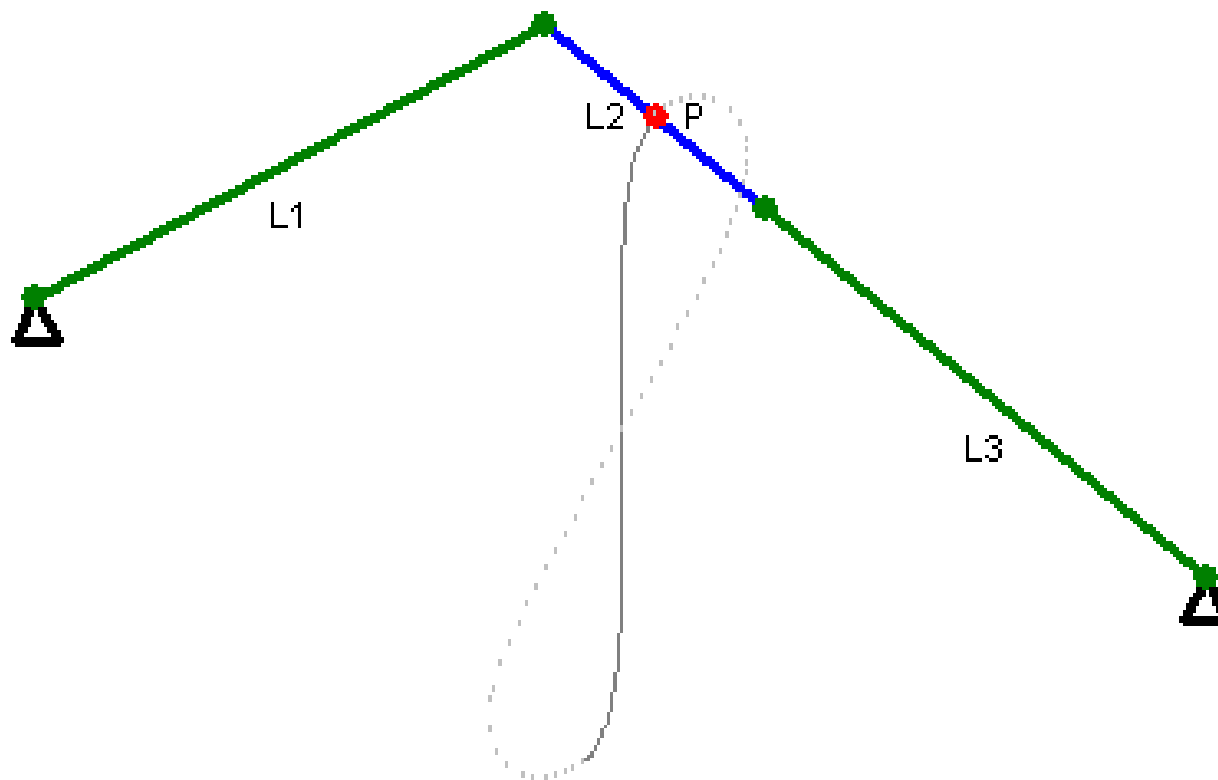
czworobok przegubowy - zastosowanie

http://en.wikipedia.org/wiki/Bicycle_suspension

Mechanizmy - przykłady

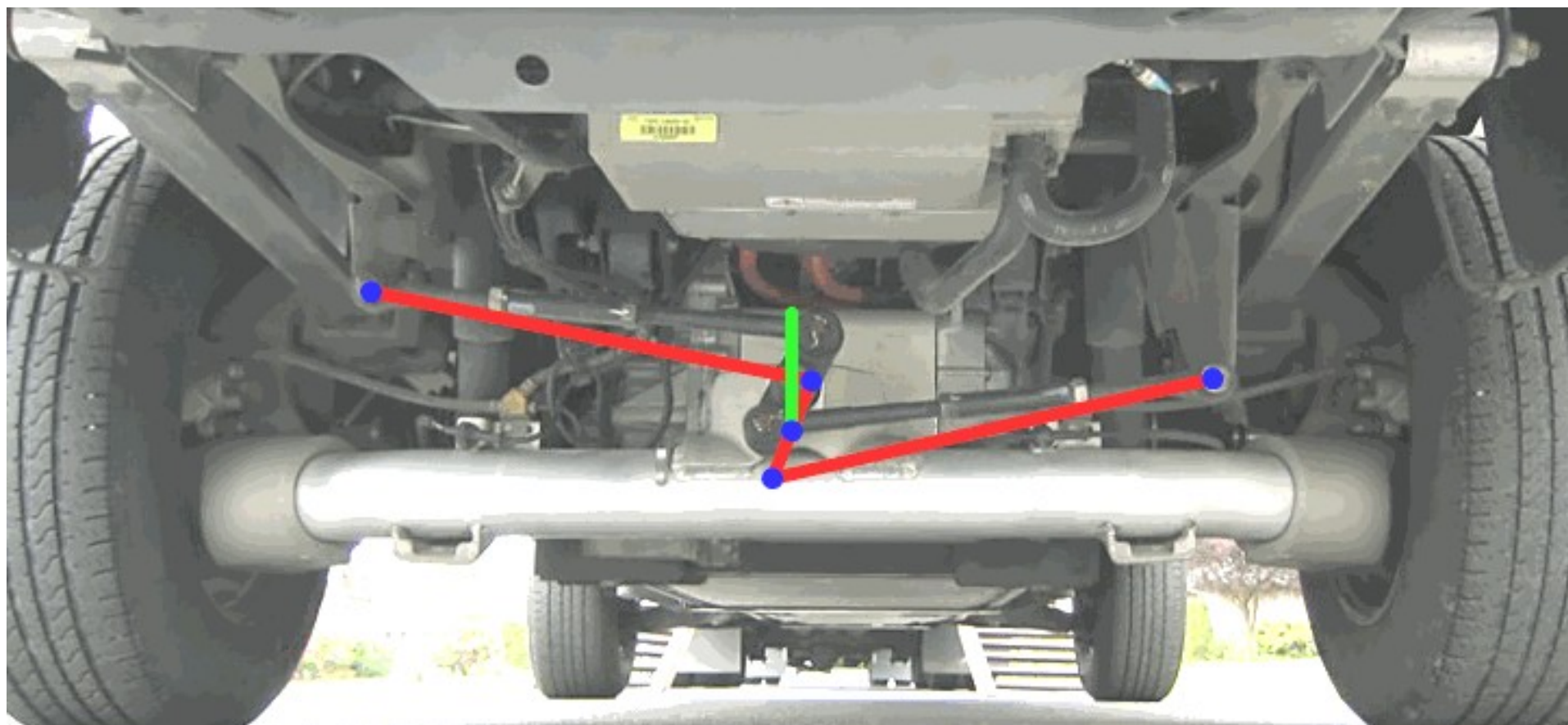
Mechanizm Watt'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Watt%27s_linkage

Mechanizmy - przykłady

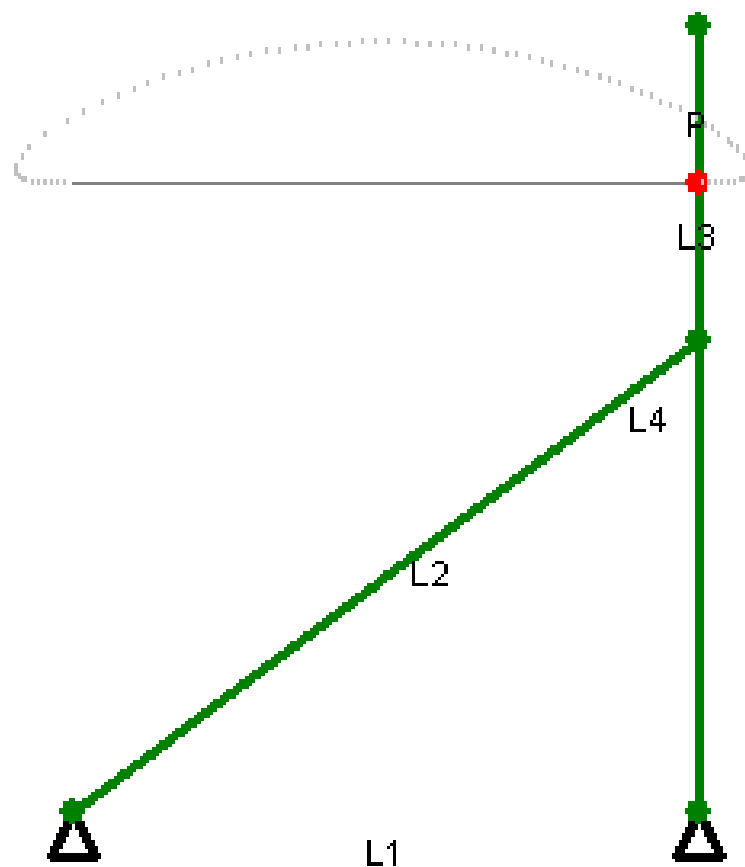
Mechanizm Watt'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Watt%27s_linkage

Mechanizmy - przykłady

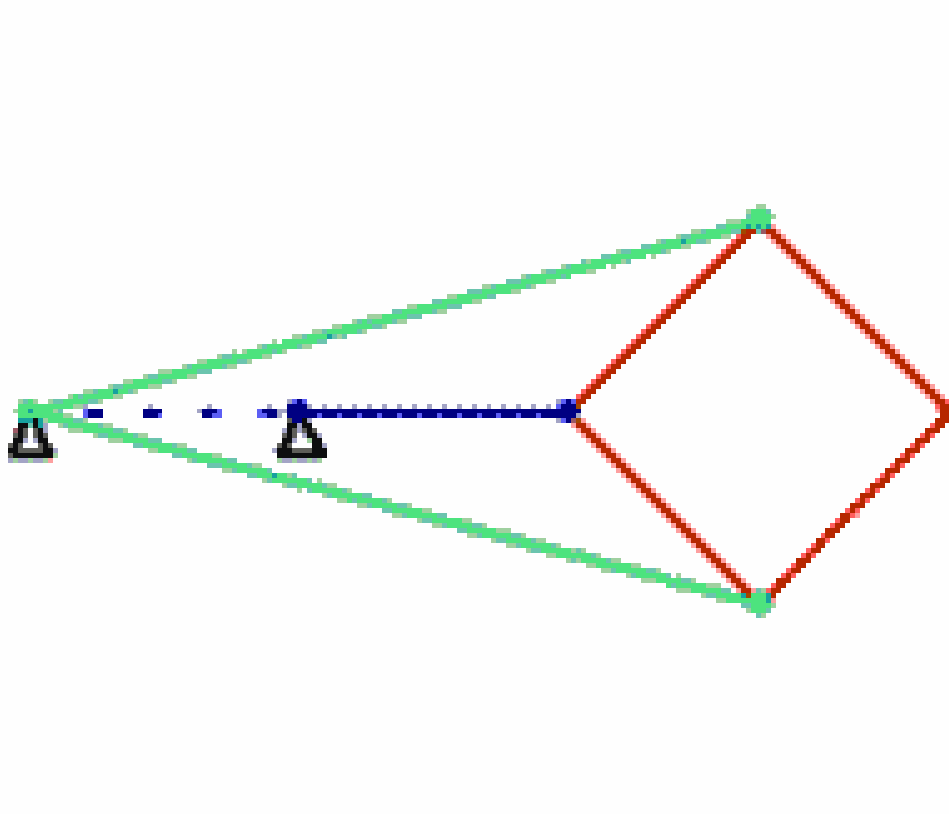
Mechanizm Chebyshev'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Chebyshev_linkage

Mechanizmy - przykłady

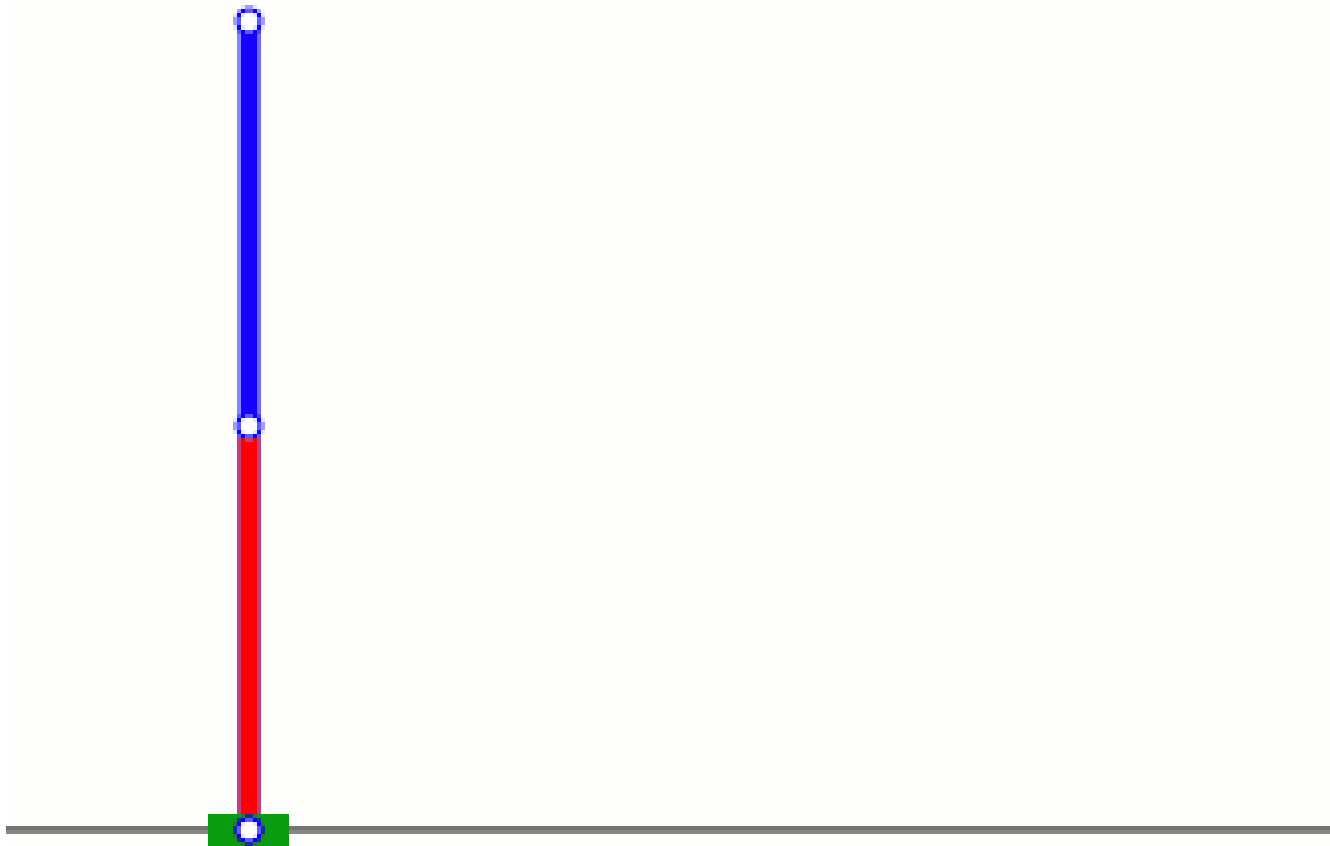
Mechanizm Peaucellier–Lipkin'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Peaucellier%E2%80%93Lipkin_linkage

Mechanizmy - przykłady

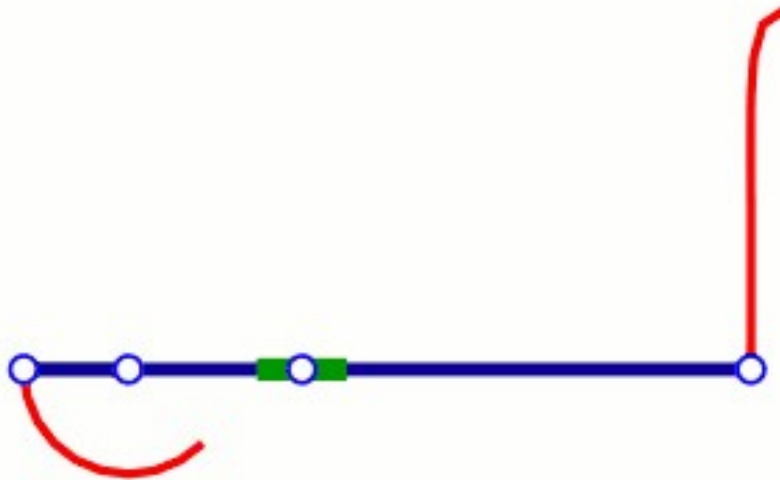
Mechanizm Scott-Russell'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Scott_Russell_linkage

Mechanizmy - przykłady

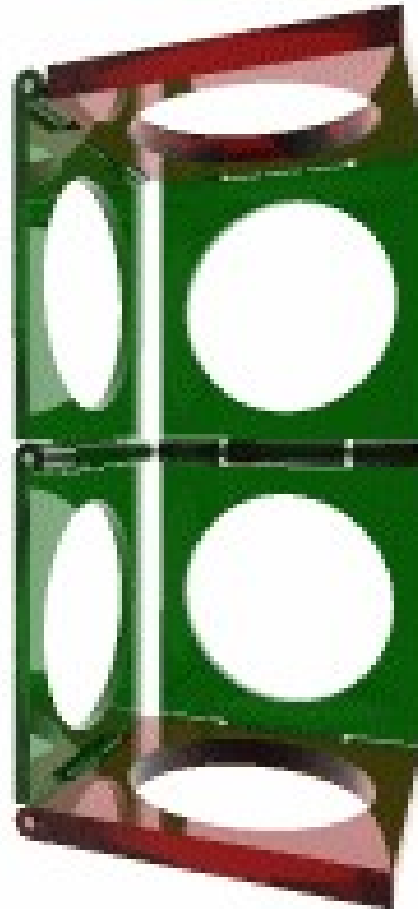
Mechanizm Hoeckens'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Hoeckens_linkage

Mechanizmy - przykłady

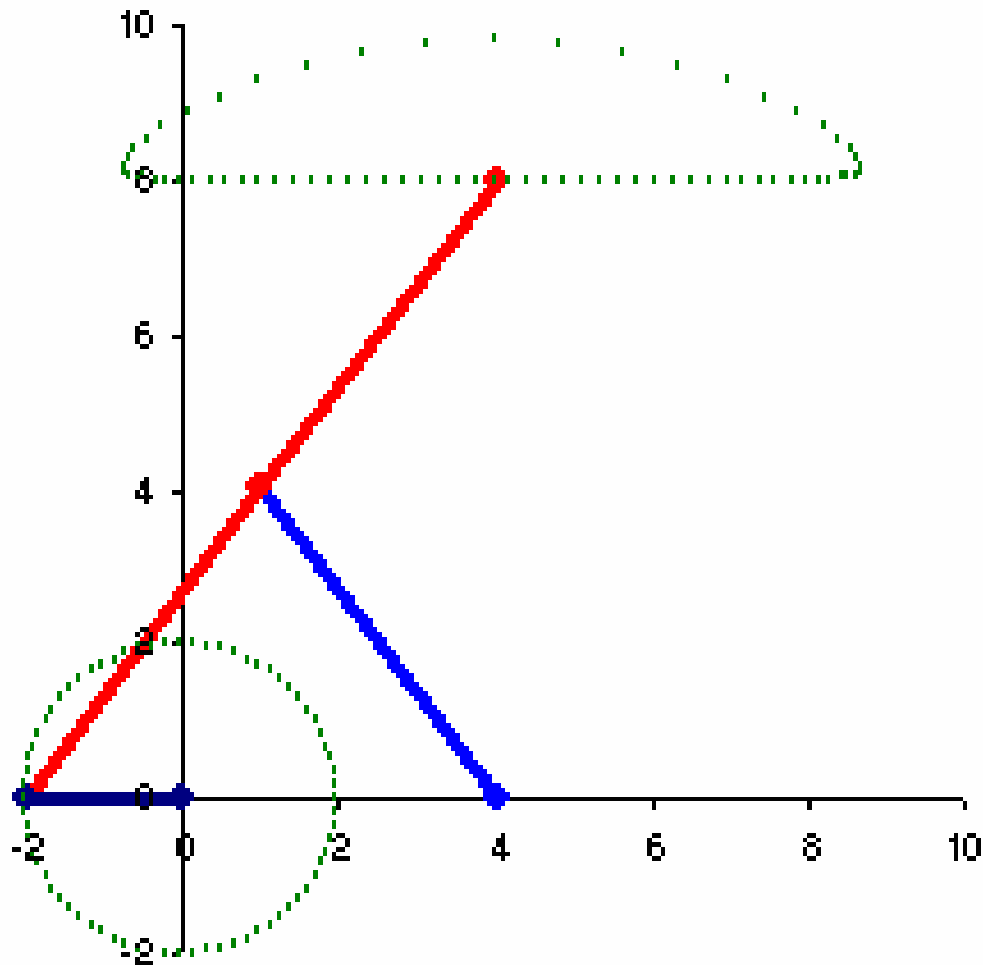
Mechanizm Sarrus'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Sarrus_linkage

Mechanizmy - przykłady

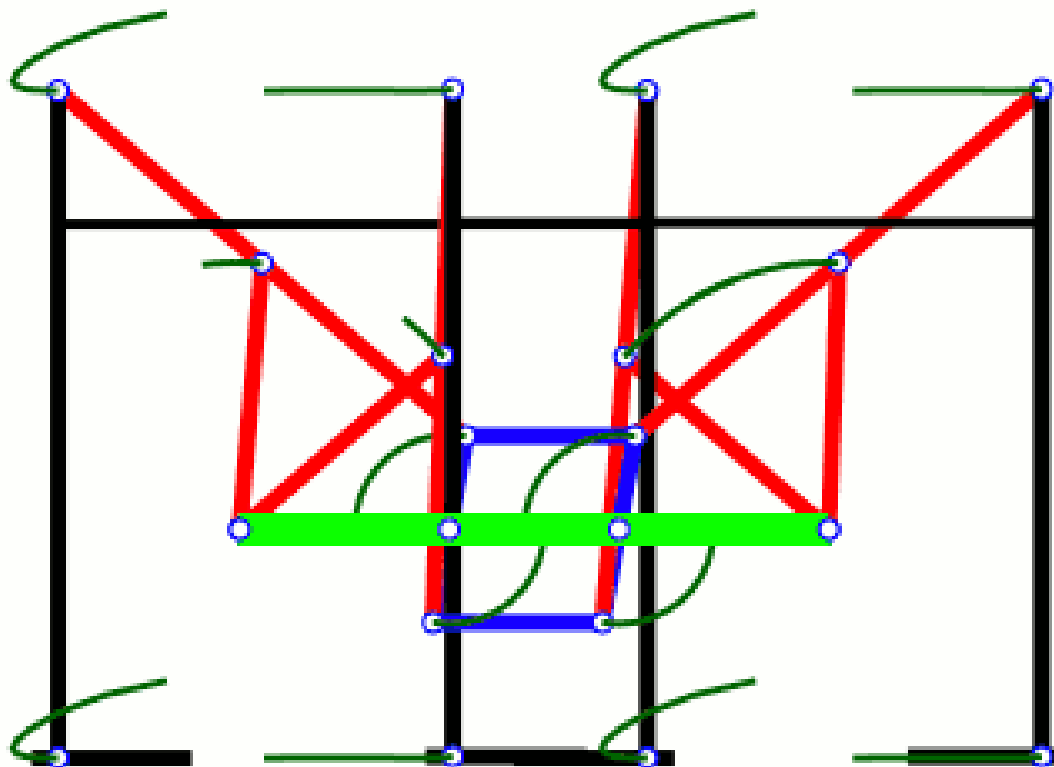
Mechanizm Lambda Chebyshev'a

https://en.wikipedia.org/wiki/Chebyshev%27s_Lambda_Mechanism

Mechanizmy - przykłady

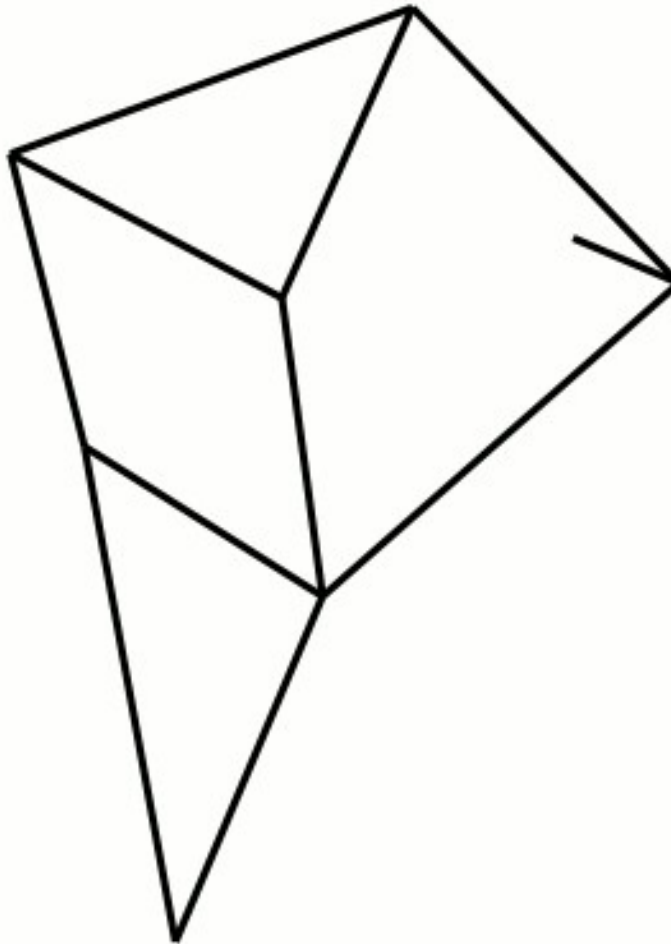
Mechanizm Lambda Chebyshev'a

https://en.wikipedia.org/wiki/Chebyshev%27s_Lambda_Mechanism

Mechanizmy - przykłady

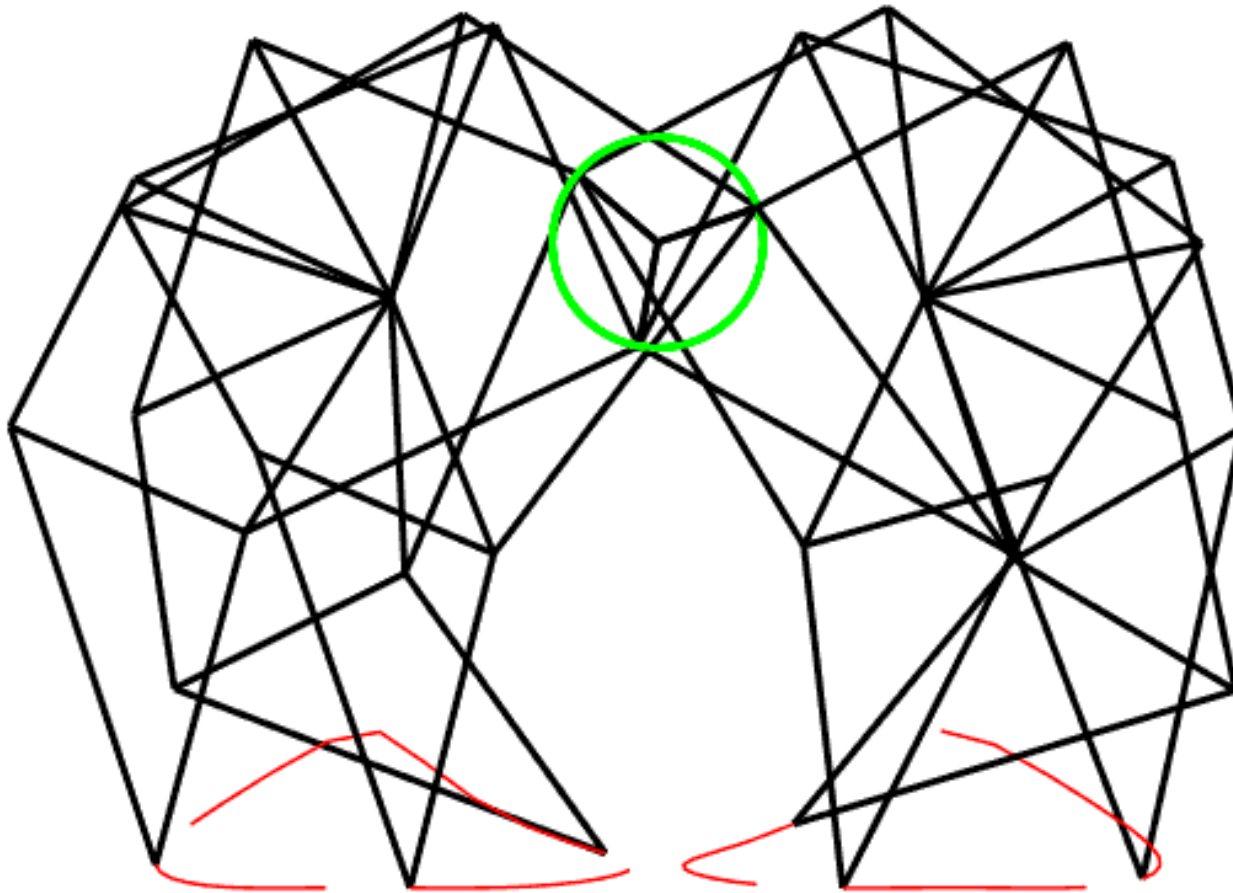
Mechanizm Jansen'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Jansen%27s_linkage

Mechanizmy - przykłady

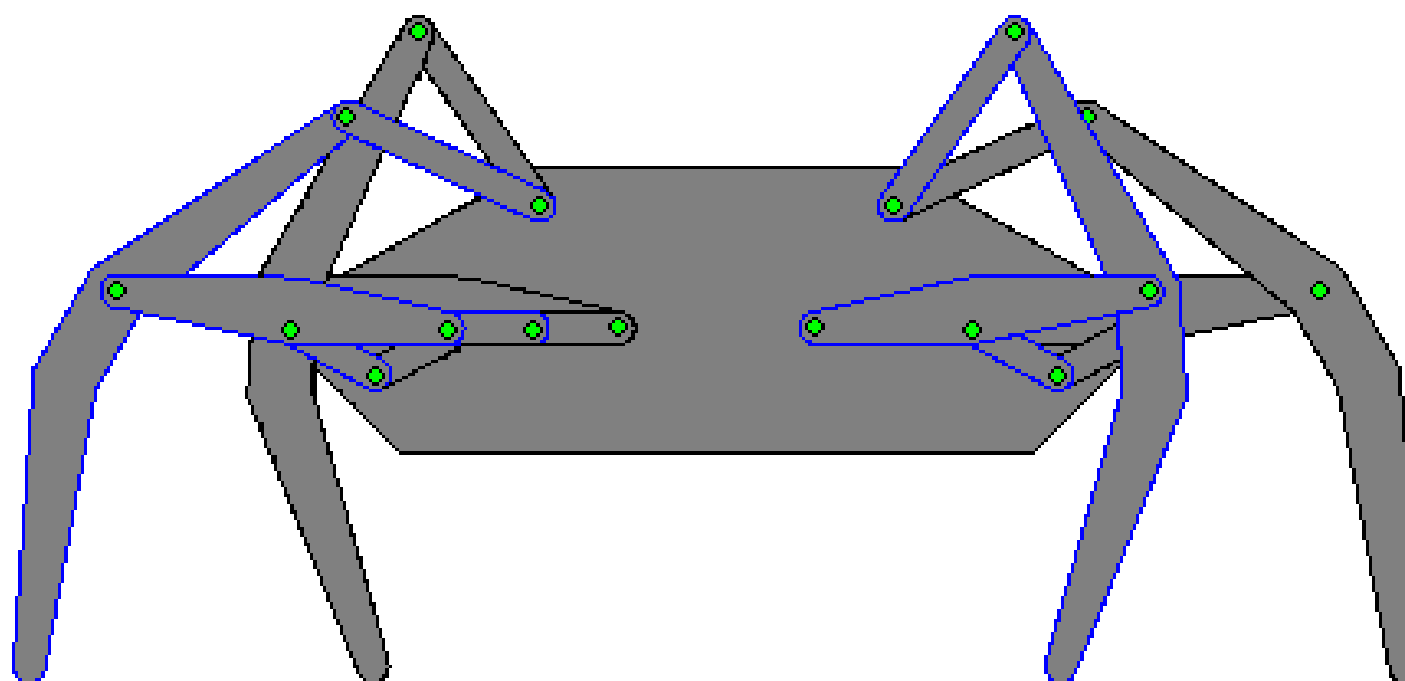
Mechanizm Jansen'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Jansen%27s_linkage

Mechanizmy - przykłady

Mechanizm Klann'a

http://en.wikipedia.org/wiki/Klann_linkage

Ruchliwość łańcucha kinematycznego

Ruchliwość – liczba stopni swobody mechanizmu względem podstawy

Ruchliwość łańcucha kinematycznego

Ruchliwość – liczba stopni swobody mechanizmu względem podstawy

Wzory strukturalne (Chebychev–Grübler–Kutzbach)

$$(3D) \quad F = 6N - p_1 - 2p_2 - 3p_3 - 4p_4 - 5p_5$$

N – liczba elementów ruchomych

p_i – liczba par kinematycznych i -tej klasy

Ruchliwość łańcucha kinematycznego

Ruchliwość – liczba stopni swobody mechanizmu względem podstawy

Wzory strukturalne (Chebychev–Grübler–Kutzbach)

$$(3D) \quad F = 6N - p_1 - 2p_2 - 3p_3 - 4p_4 - 5p_5$$

$$(2D) \quad F = 3N - p_4 - 2p_5$$

N – liczba elementów ruchomych

p_i – liczba par kinematycznych i -tej klasy

Ruchliwość łańcucha kinematycznego

Ruchliwość – liczba stopni swobody mechanizmu względem podstawy

Wzory strukturalne (Chebychev–Grübler–Kutzbach)

$$(3 D) \quad F = 6 N - p_1 - 2 p_2 - 3 p_3 - 4 p_4 - 5 p_5$$

$$(2 D) \quad F = 3 N - p_4 - 2 p_5$$

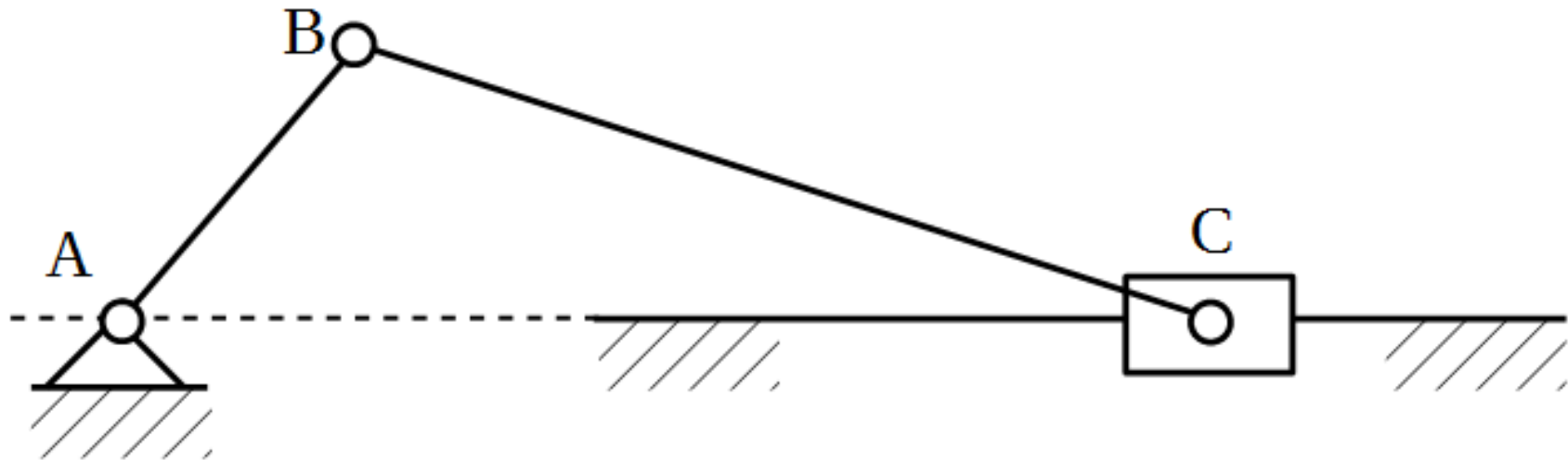
N – liczba elementów ruchomych

p_i – liczba par kinematycznych i -tej klasy

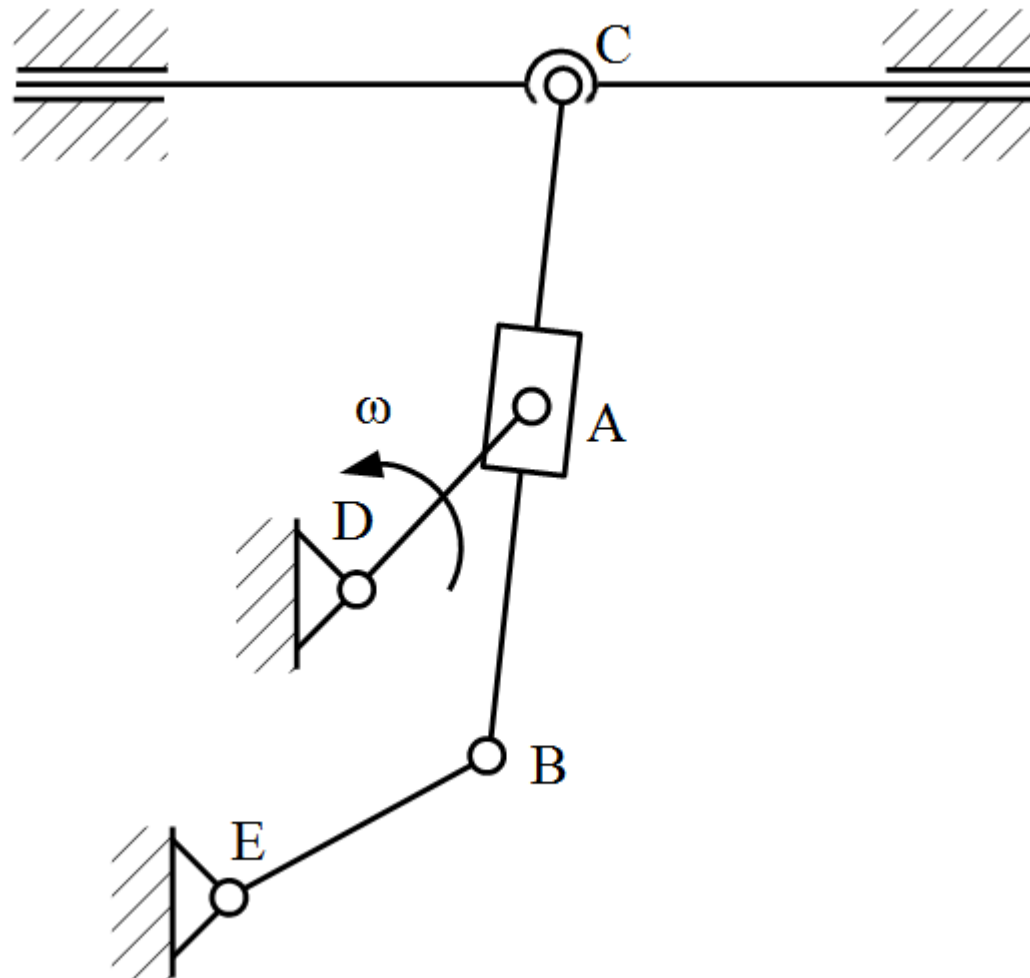
$F \geq 1$ – mechanizm z możliwością ruchu

$F < 1$ – mechanizm zablokowany albo
ruchomy z więzami biernymi

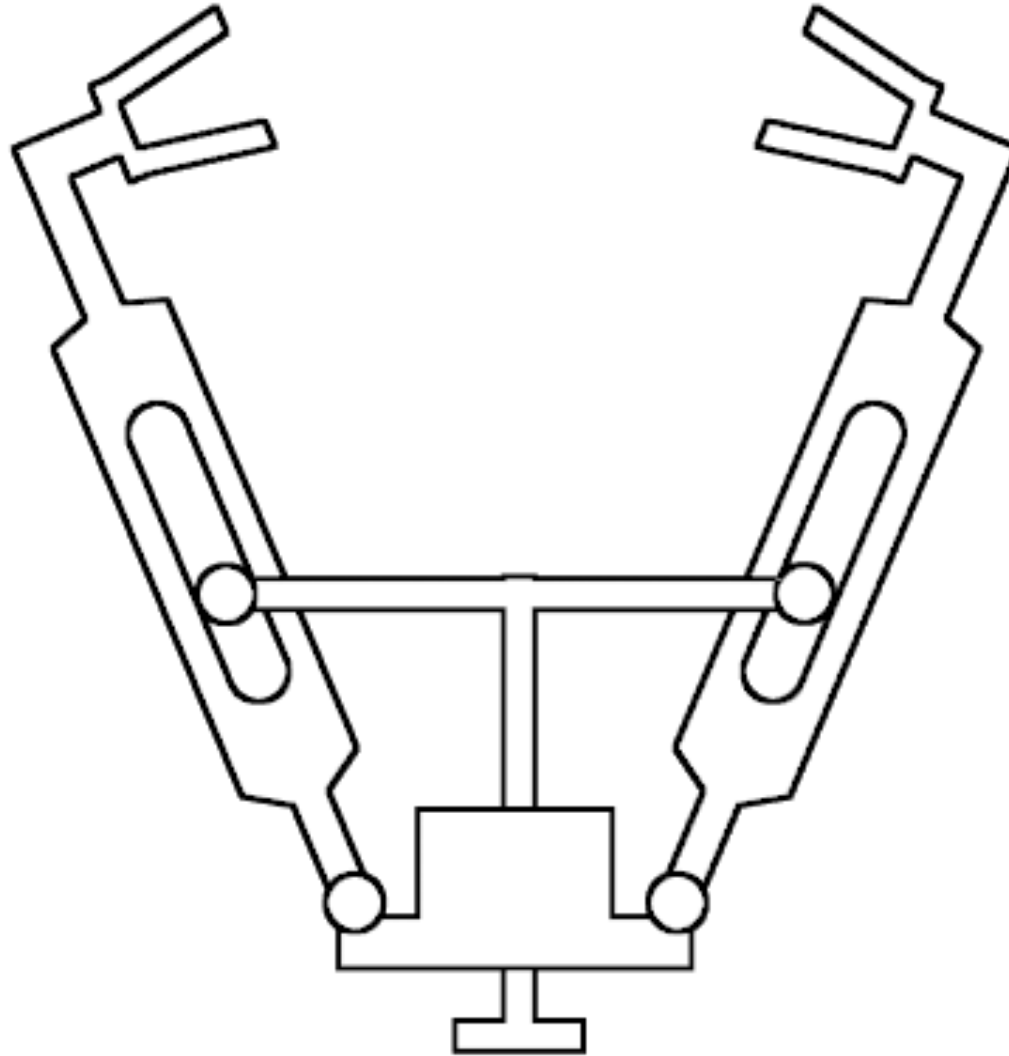
Wyznaczenie ruchliwości – przykład

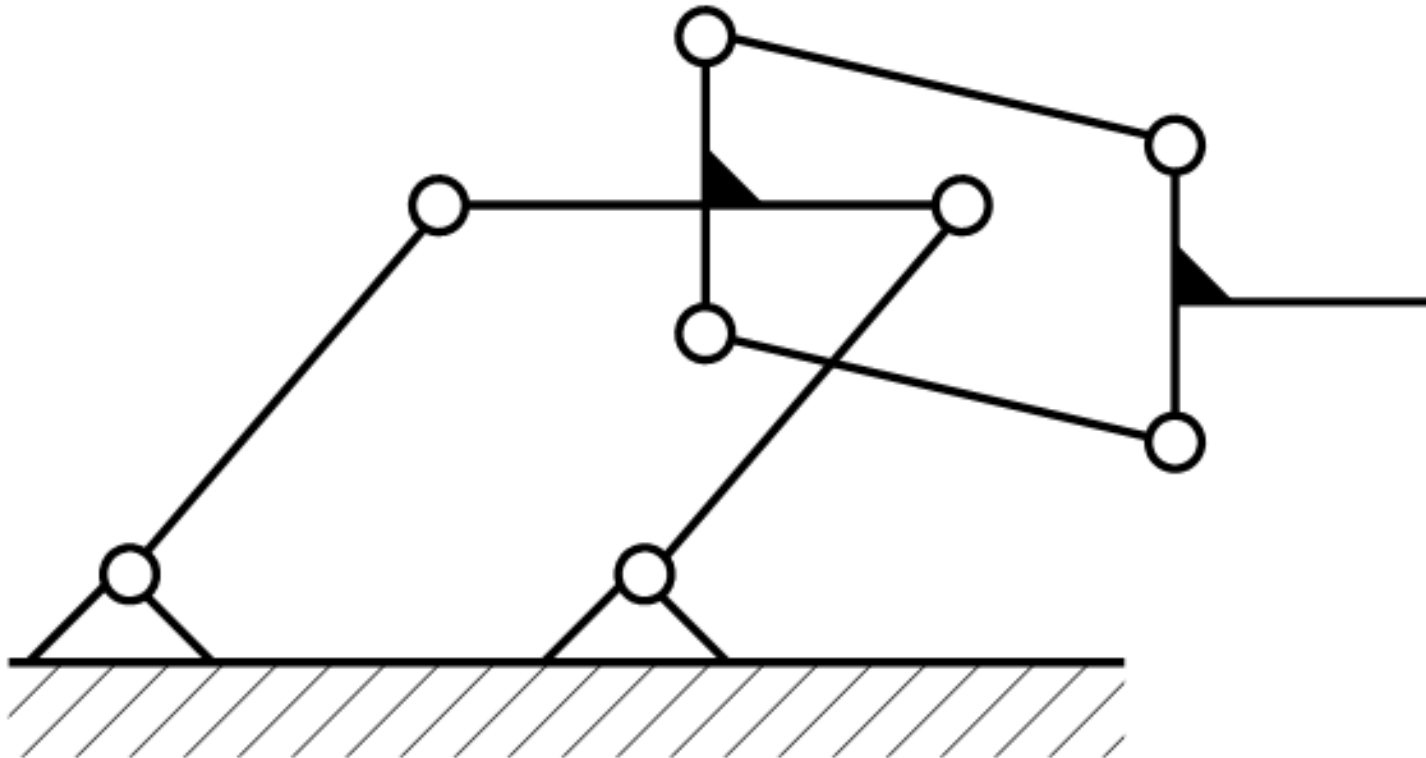
Wyznaczenie ruchliwości – przykład

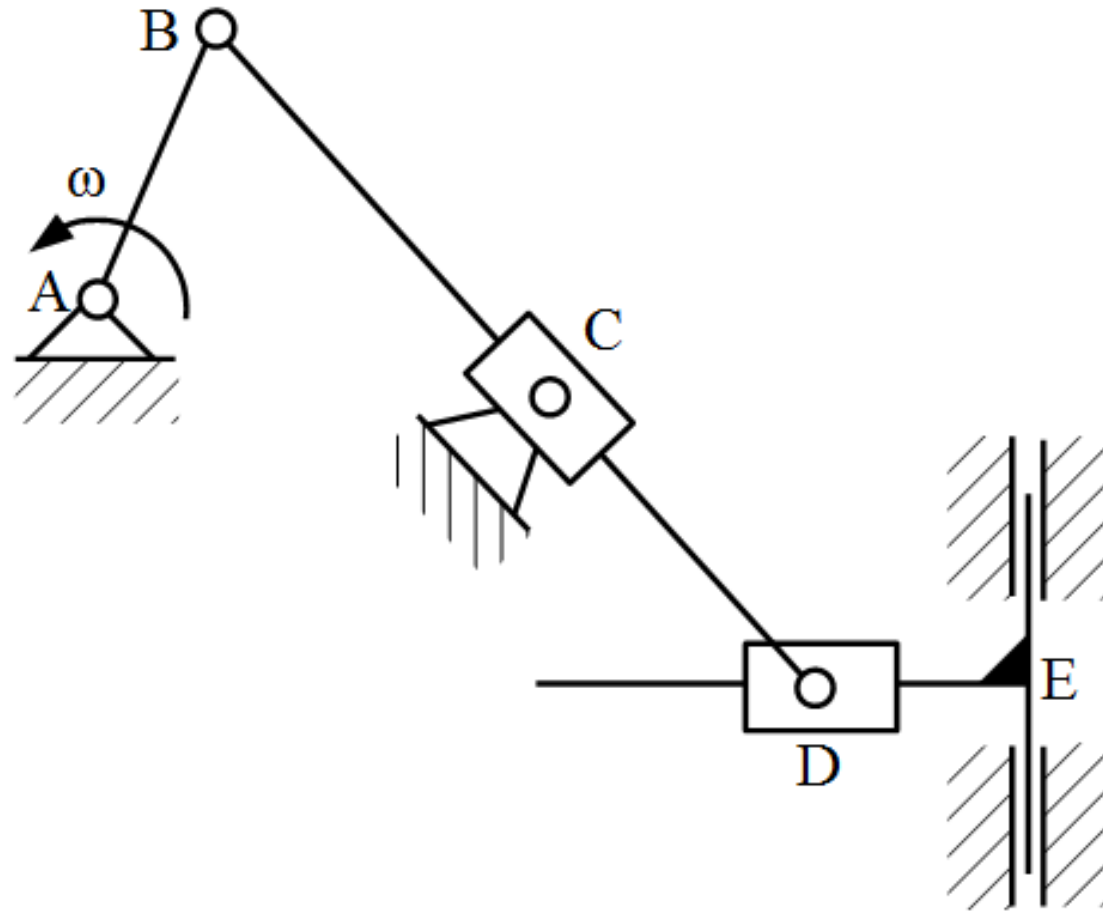
Wyznacznie ruchliwości – przykład

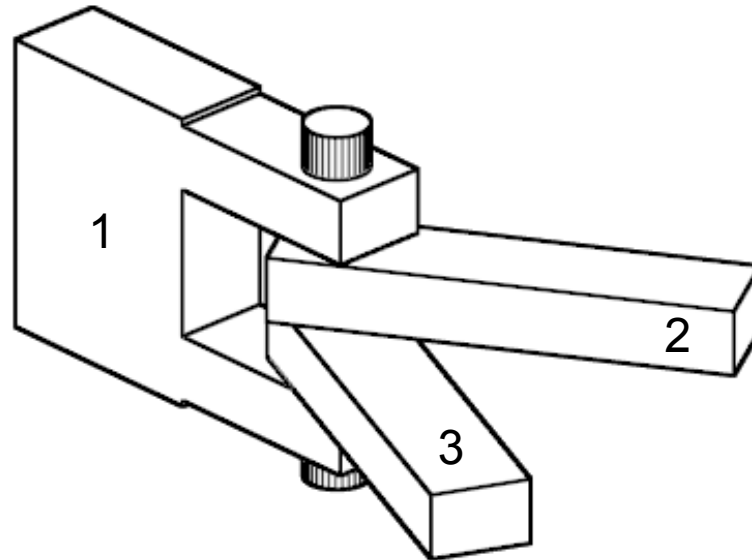
Wyznaczenie ruchliwości – przykład

Wyznaczenie ruchliwości – przykład

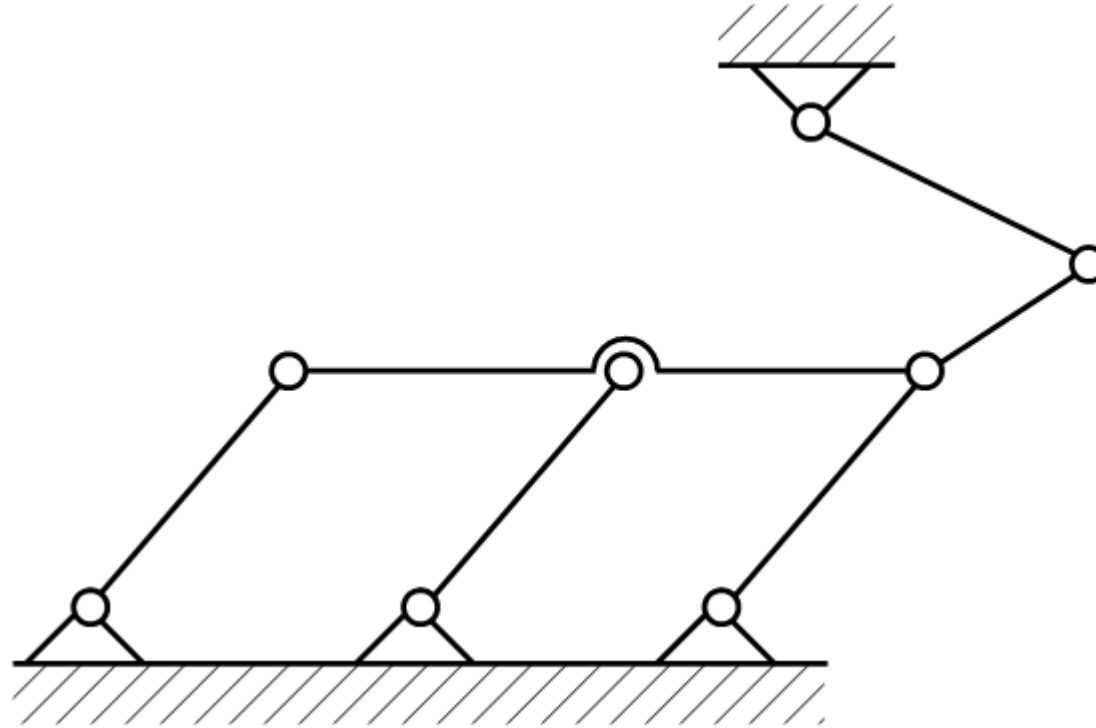

Wielokrotne pary kienamacyjne

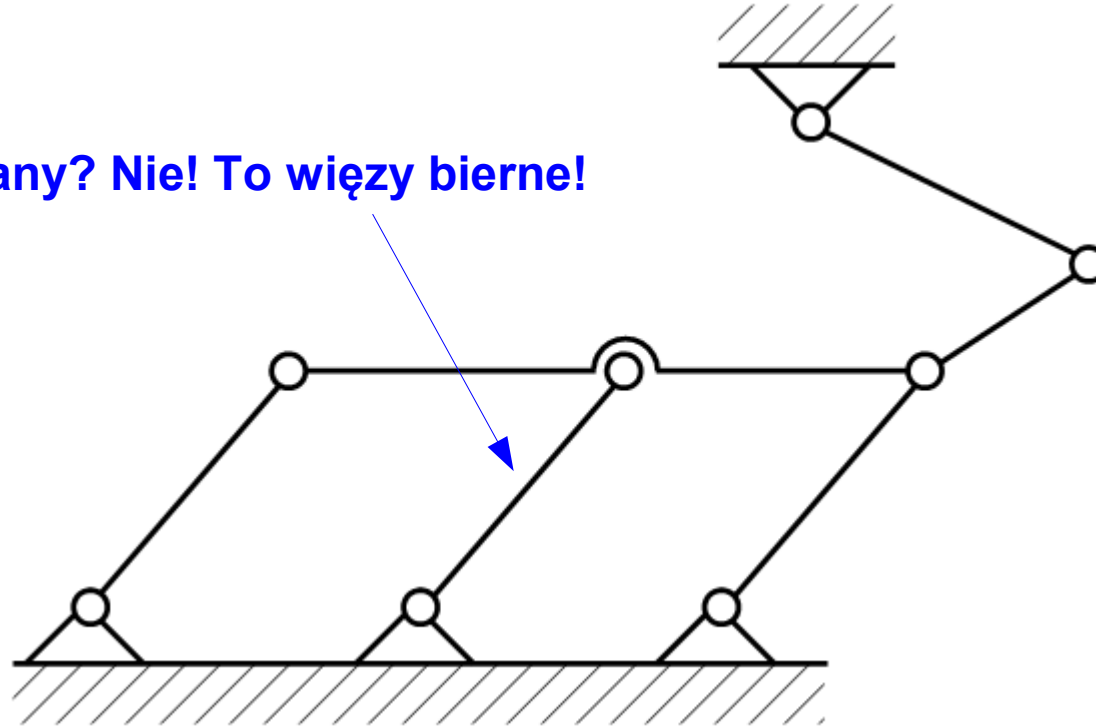

Wyznaczenie ruchliwości – przykład

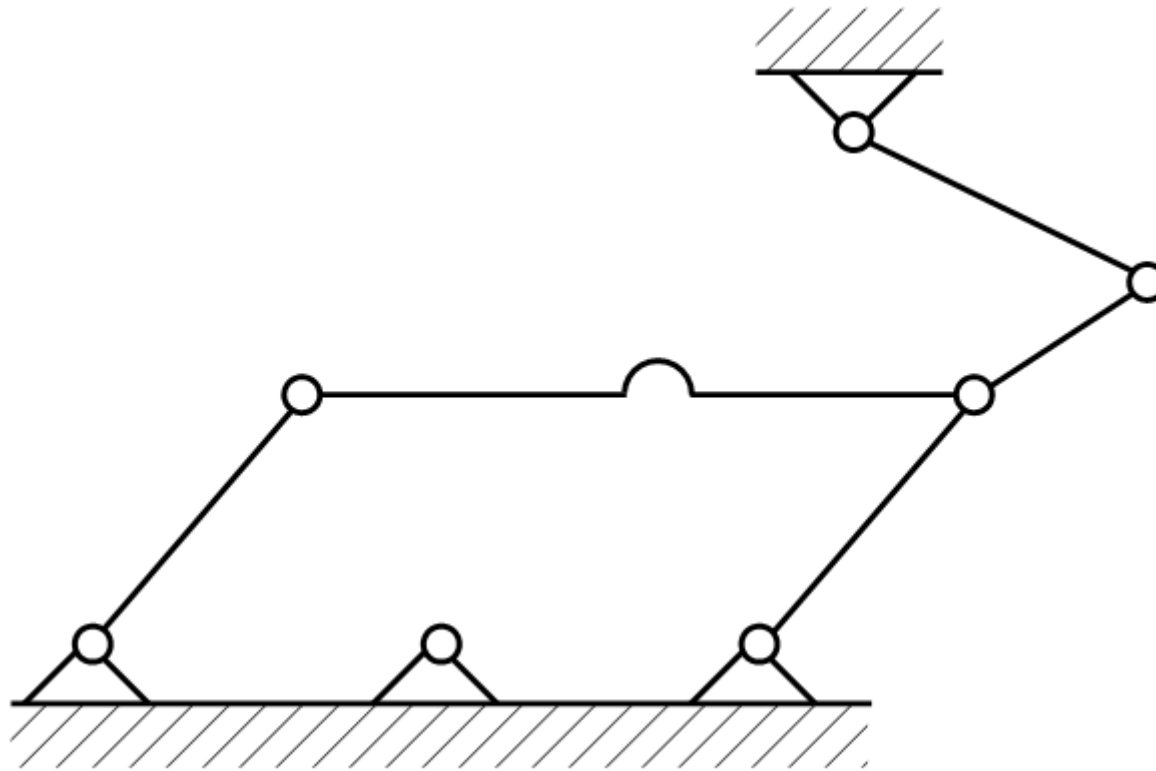

Wyznaczenie ruchliwości – przykład

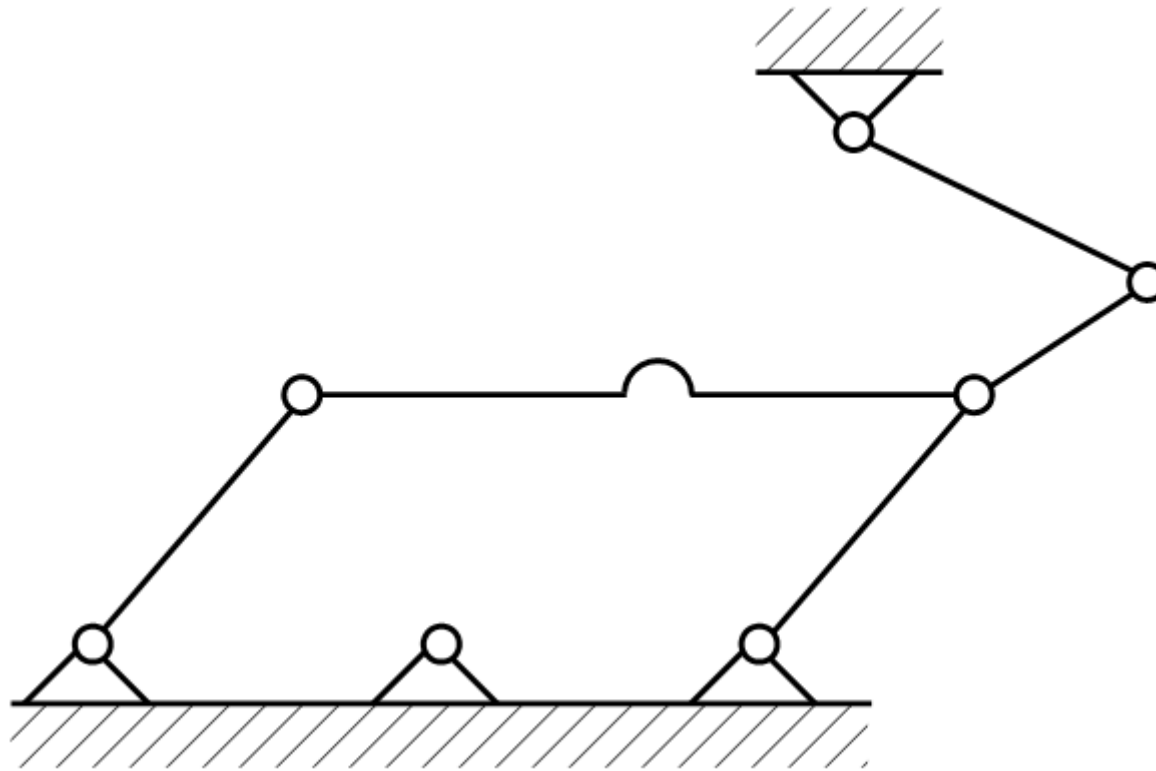
$F = 0$ zablokowany? Nie! To więzy bierne!

Wyznaczenie ruchliwości – przykład

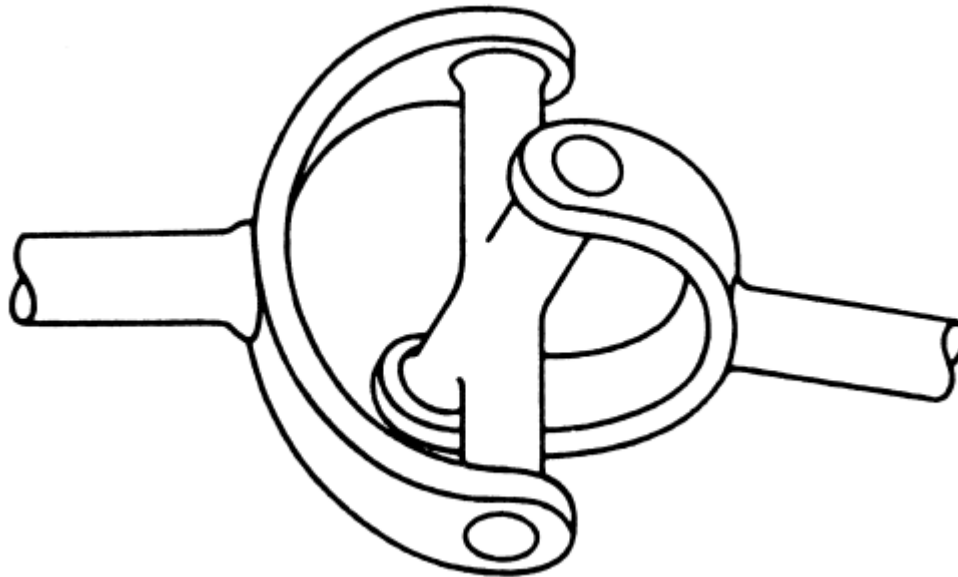

Wyznaczenie ruchliwości – przykład

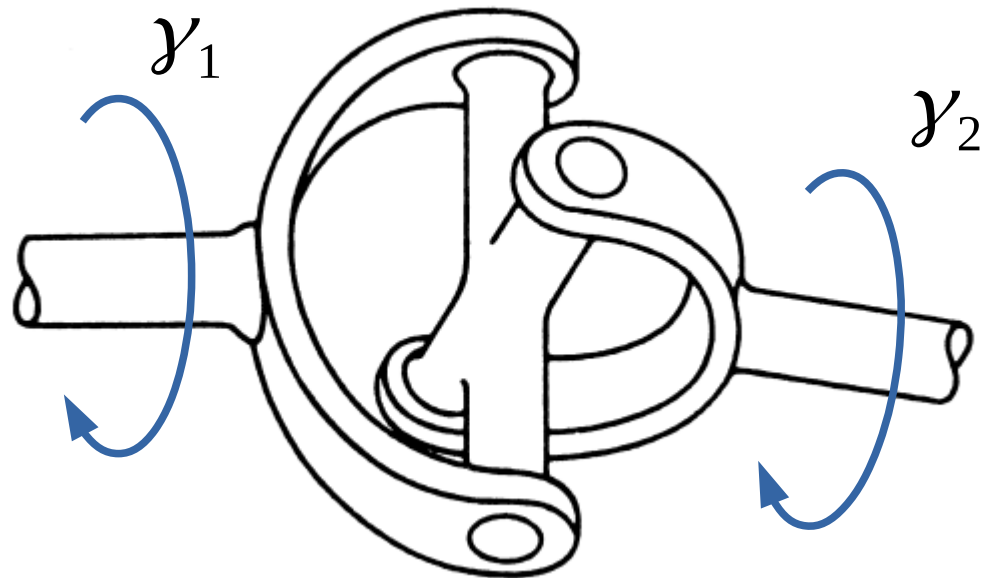
Mechanizm przegubowy

Kulisty mechanizm przegubowy
(Przegub Cardana, przegub krzyżakowy, sprzęgło wychylne,
universal joint, Hooke's joint, Hardy Spicer)

Mechanizm przegubowy

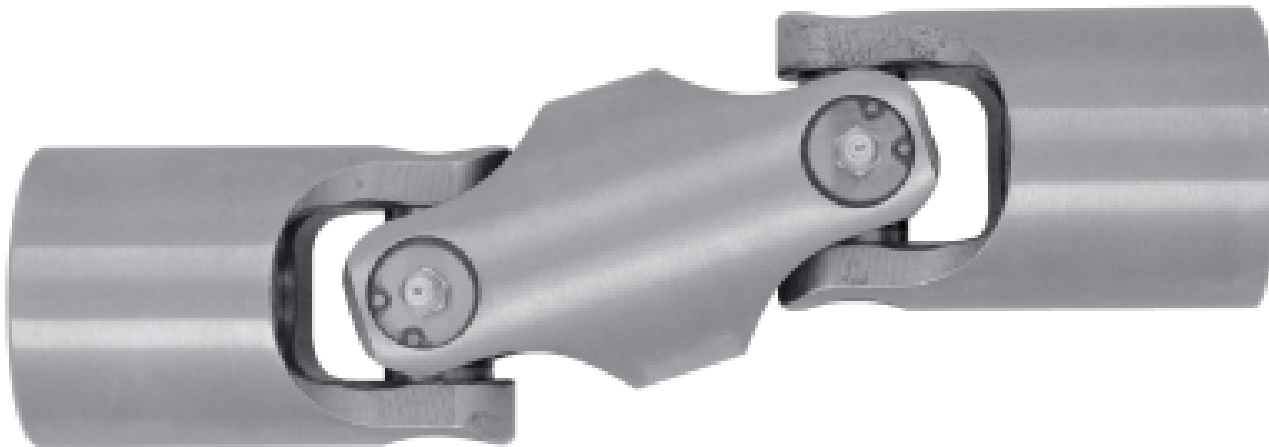
Kulisty mechanizm przegubowy
(Przegub Cardana, przegub krzyżakowy, sprzęgło wychylne,
universal joint, Hooke's joint, Hardy Spicer)

$$\omega_2 = \frac{\omega_1 \cos \beta}{1 - \sin^2 \beta \cos^2 \gamma_1}, \quad \omega_1 = \frac{d \gamma_1}{dt}, \quad \omega_2 = \frac{d \gamma_2}{dt}$$

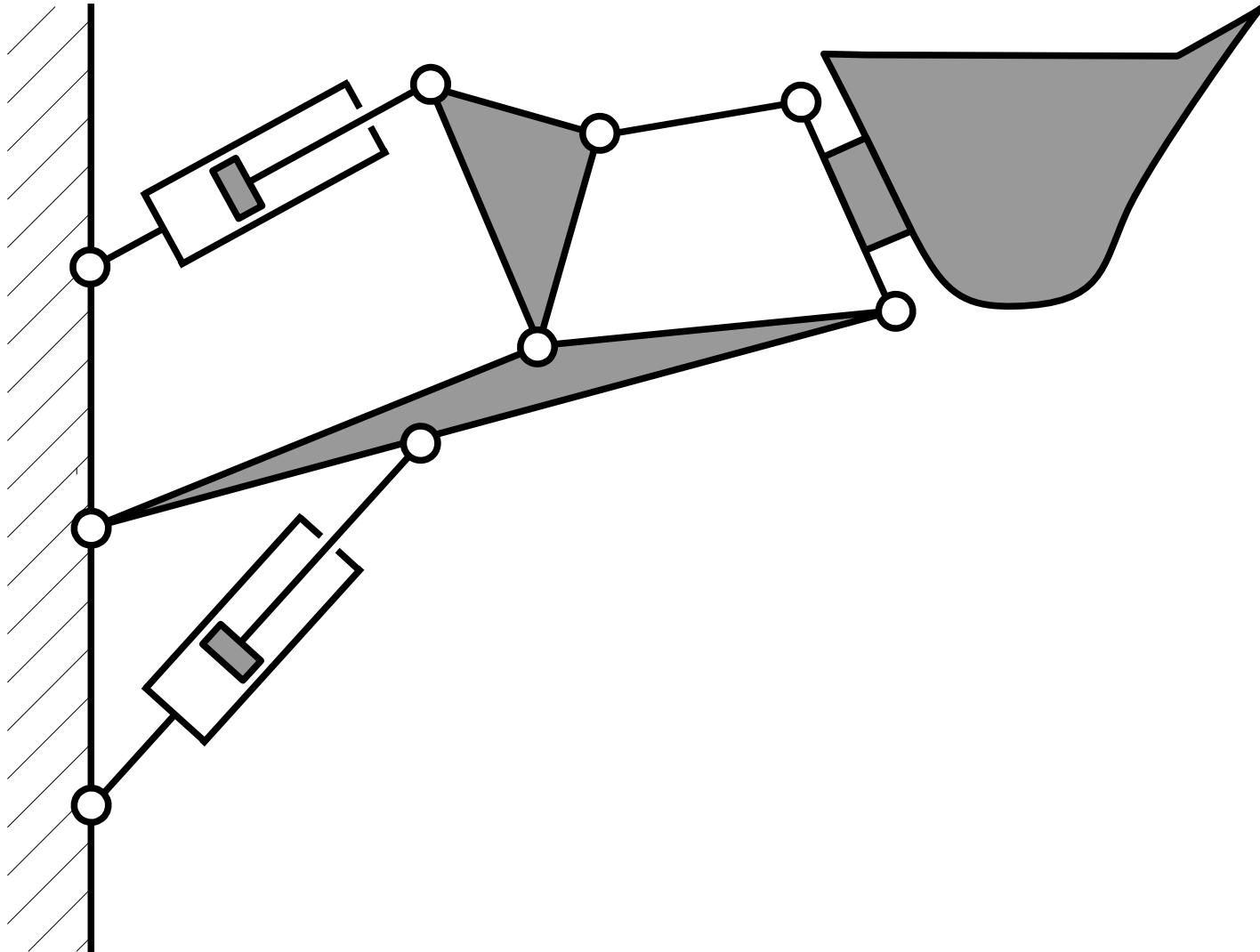
Mechanizm przegubowy

Przegub dwukrzyżakowy

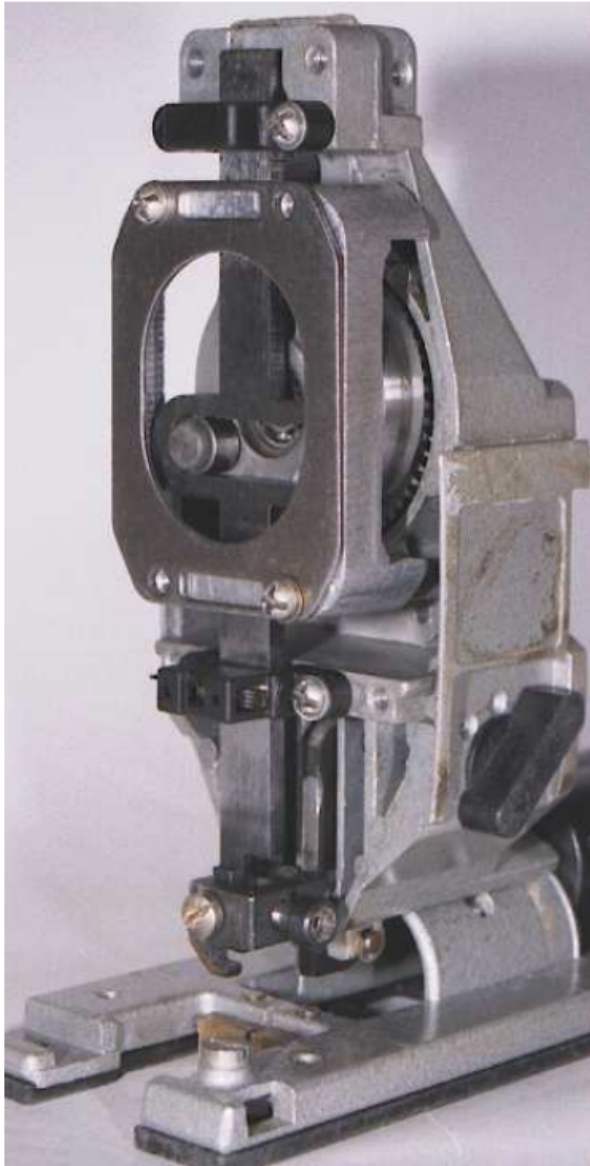

source: <http://www.cardanjoints.com>

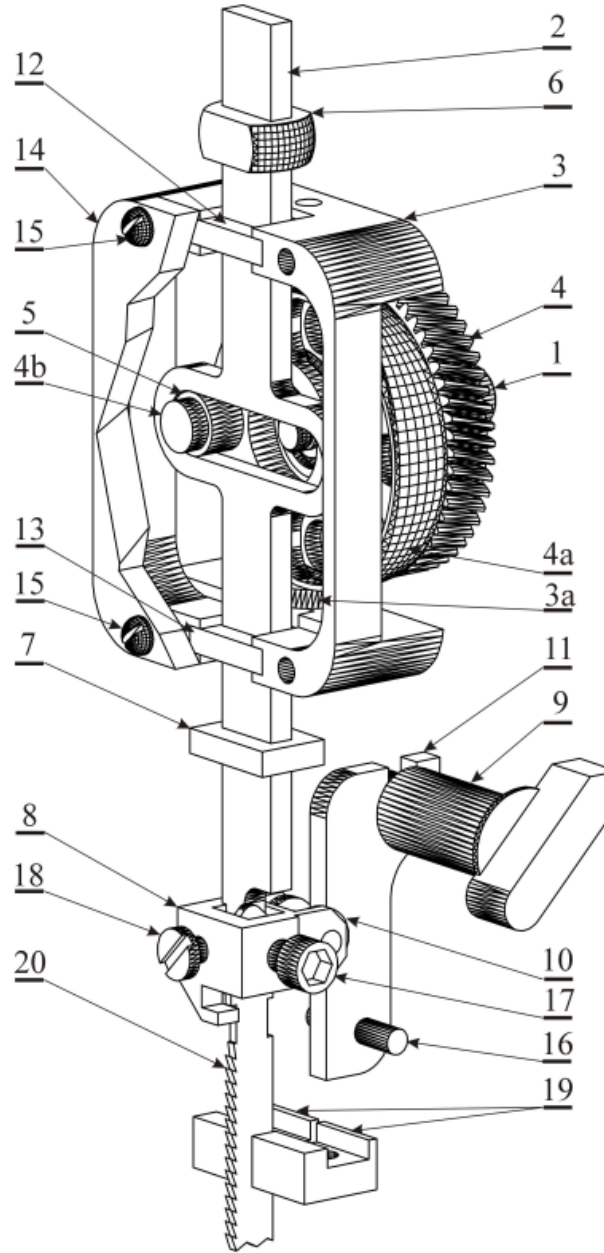
Przykłady do wykładu nr 1

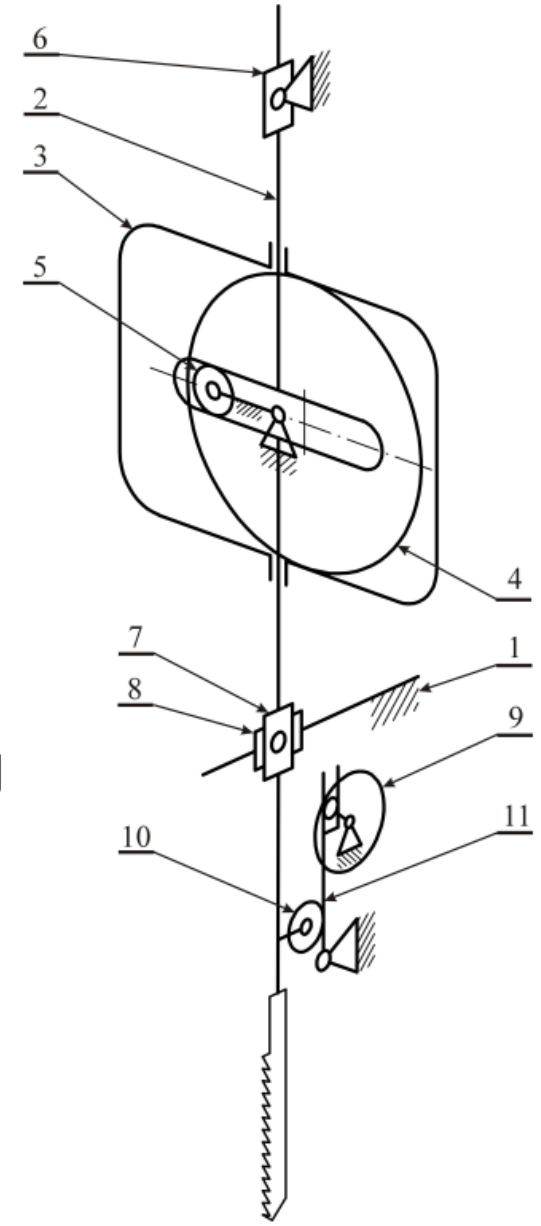
Przykłady do wykładu nr 1

a

b

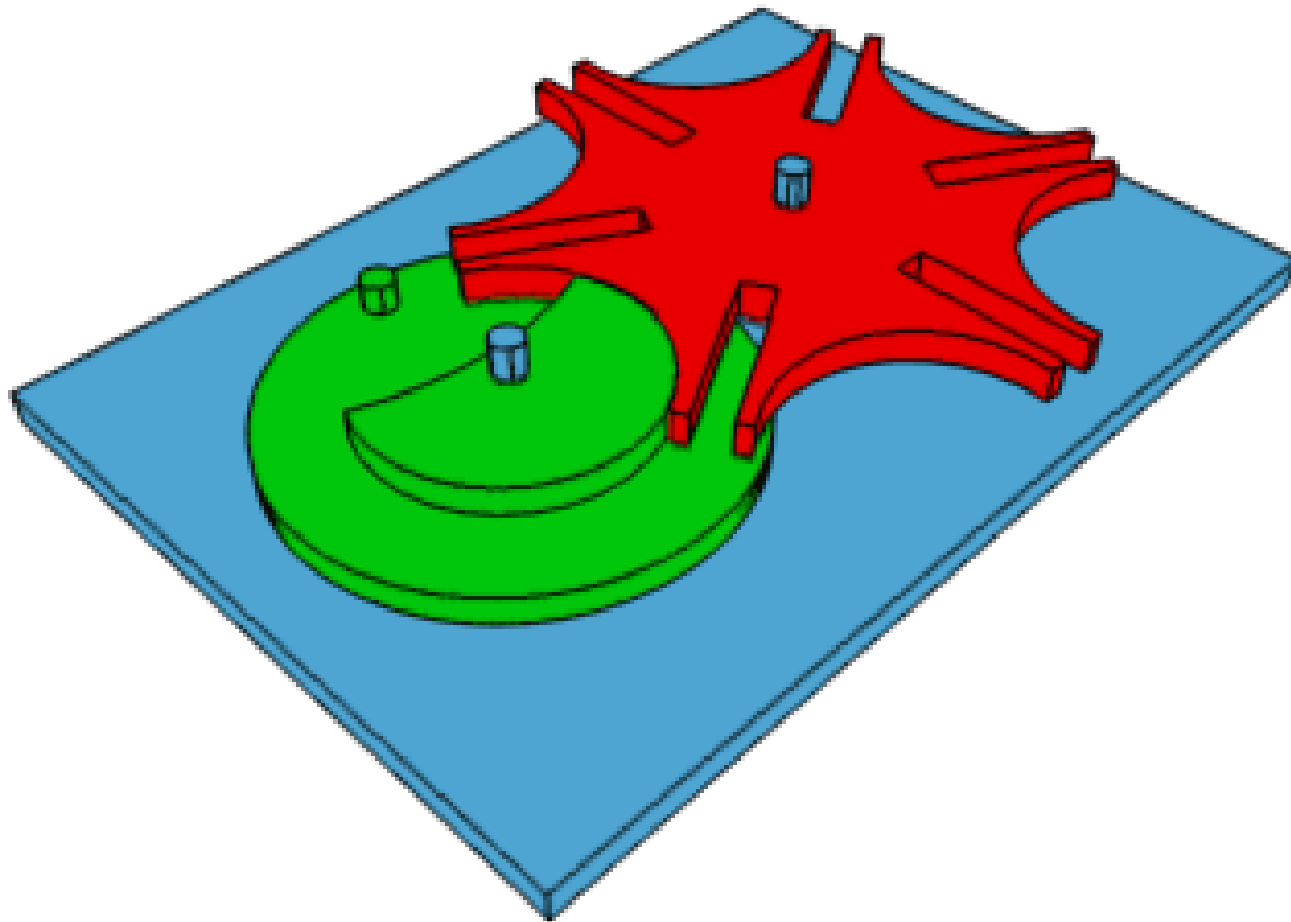

c

Przykłady do wykładu nr 1

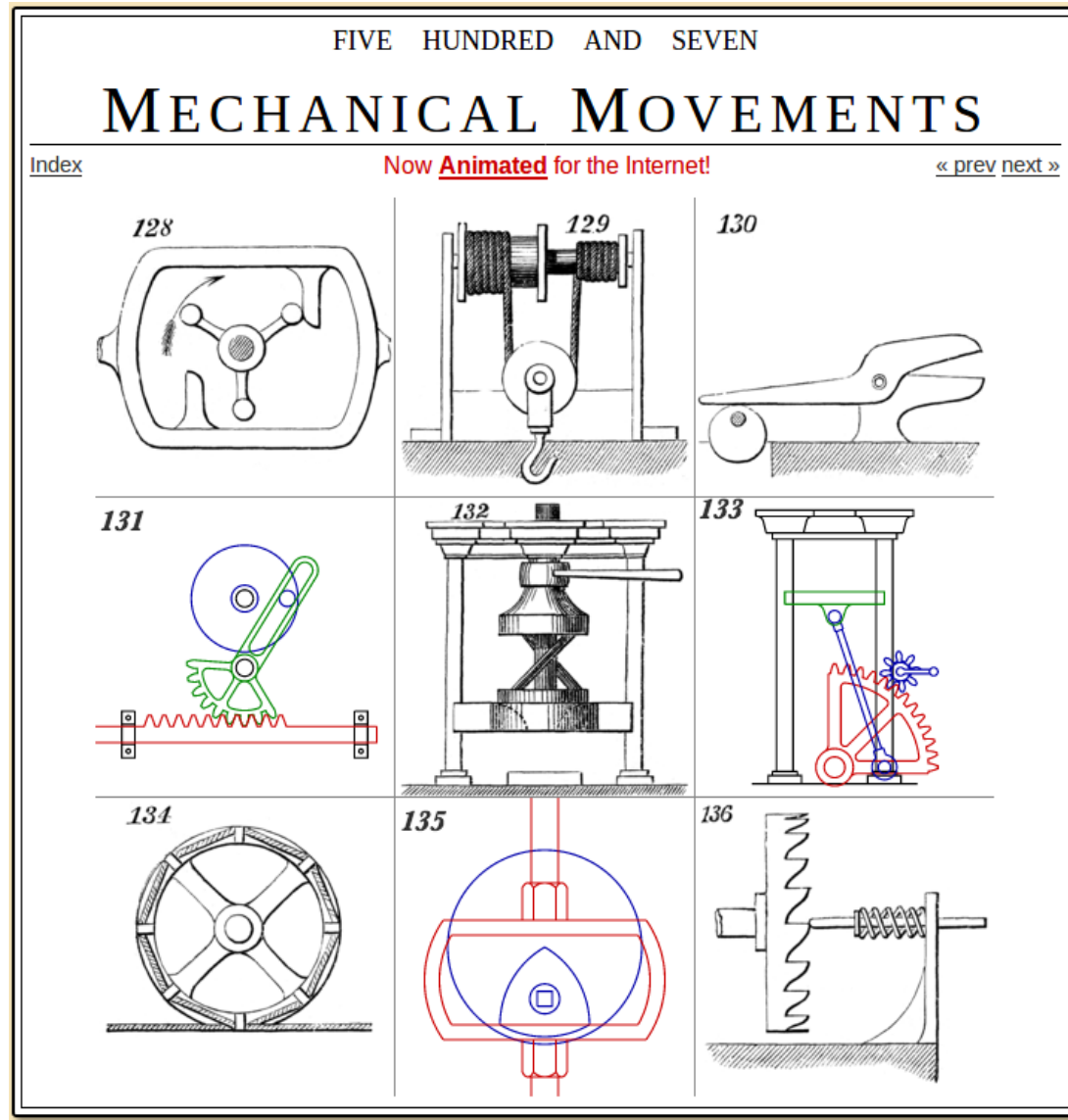
Mechanizm maltański (krzyż maltański, napęd genewski)

źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Geneva_drive

Materiały dodatkowe

<http://507movements.com/>

Wykład 2

Podział strukturalny mechanizmów,
metody wyznaczania prędkości i przyspieszeń
mechanizmów płaskich.

Klasyfikacja łańcuchów kinematycznych

Łańcuch kinematyczny prosty – każdy człon łańcucha wchodzi w nie więcej niż dwie pary kinematyczne.

Łańcuch kinematyczny złożony – co najmniej jeden człon mechanizmu wchodzi w więcej niż dwie pary kinematyczne.

Klasyfikacja łańcuchów kinematycznych

Łańcuch kinematyczny prosty – każdy człón łańcucha wchodzi w nie więcej niż dwie pary kinematyczne.

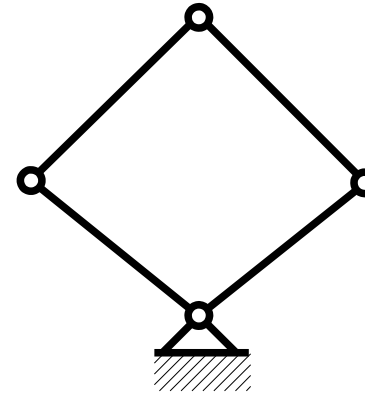
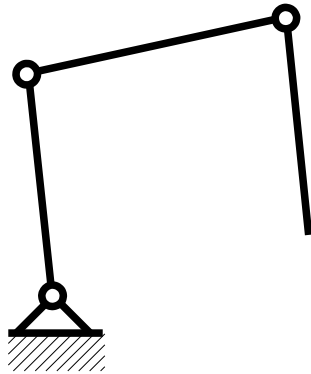
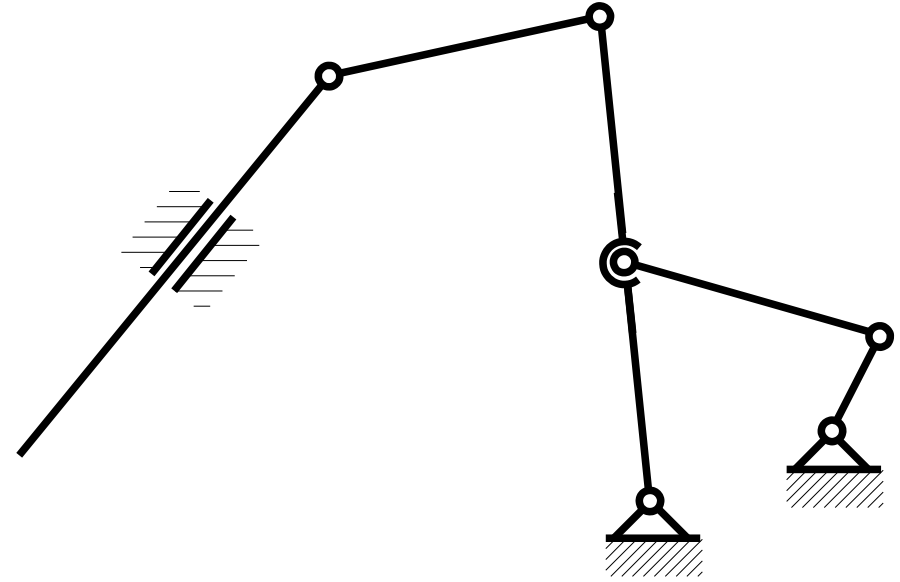
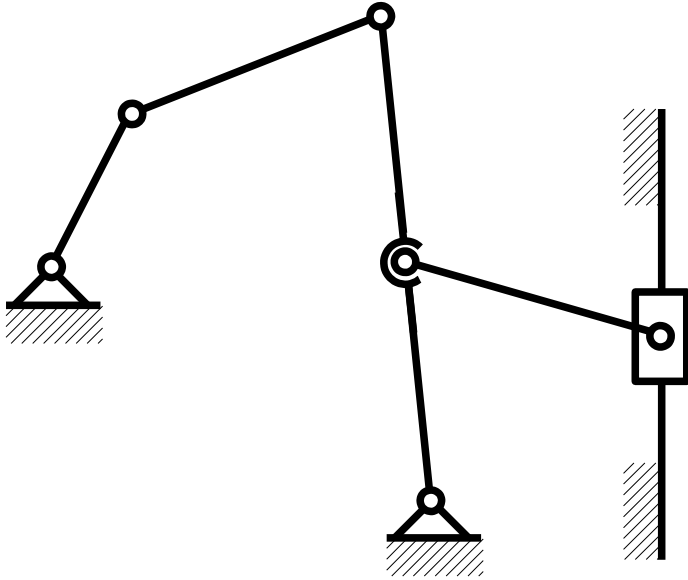
Łańcuch kinematyczny złożony – co najmniej jeden człón mechanizmu wchodzi w więcej niż dwie pary kinematyczne.

Łańcuch kinematyczny otwarty – istnieją człony wchodzące tylko w jedną parę kinematyczną.

Łańcuch kinematyczny zamknięty – żaden człón mechanizmu nie wchodzi w skład tylko jednej pary kinematycznej.

Klasyfikacja łańcuchów kinematycznych

Przykłady

Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszycy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

Dla Mechanizmu płaskiego tylko z parami V klasy:

Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszycy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

Dla Mechanizmu płaskiego tylko z parami V klasy: $F = 3n - 2p_5 = 0$

$$\frac{p_5}{n} = \frac{3}{2} = \frac{6}{4} = \frac{9}{6} = \dots$$

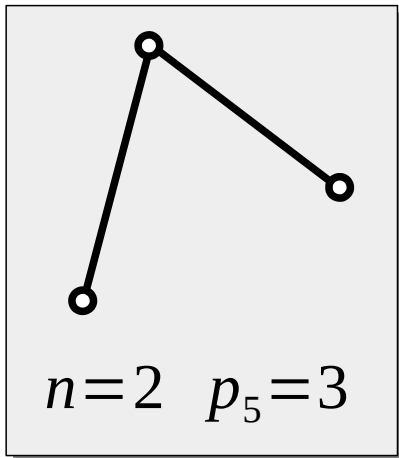
Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszycy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

Dla Mechanizmu płaskiego tylko z parami V klasy: $F = 3n - 2p_5 = 0$

$$\frac{p_5}{n} = \frac{3}{2} = \frac{6}{4} = \frac{9}{6} = \dots$$

II grupa strukturalna

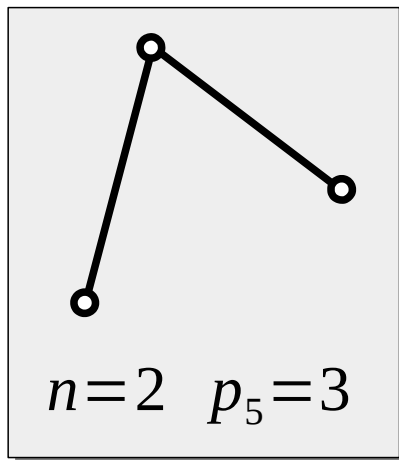
Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

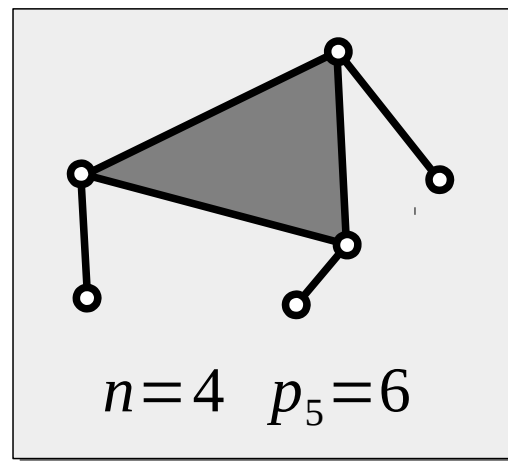
Dla Mechanizmu płaskiego tylko z parami V klasy: $F = 3n - 2p_5 = 0$

$$\frac{p_5}{n} = \frac{3}{2} = \frac{6}{4} = \frac{9}{6} = \dots$$

II grupa strukturalna

III grupa strukturalna

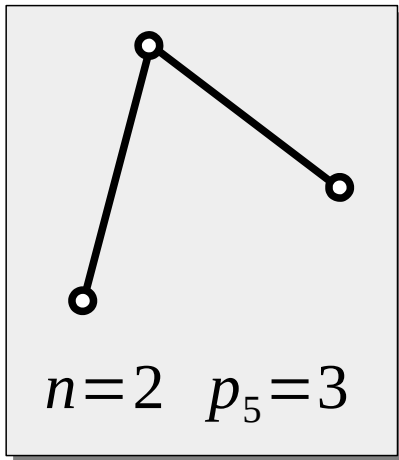
Podział strukturalny mechanizmów

Grupa strukturalna – najprostszy łańcuch kinematyczny o ruchliwości zero powstały z podziału mechanizmu.

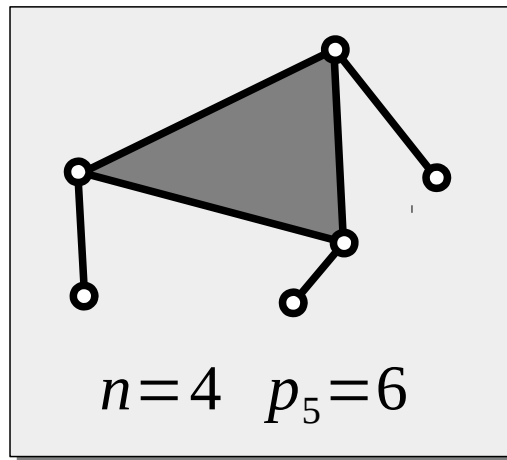
Dla Mechanizmu płaskiego tylko z parami V klasy: $F = 3n - 2p_5 = 0$

$$\frac{p_5}{n} = \frac{3}{2} = \frac{6}{4} = \frac{9}{6} = \dots$$

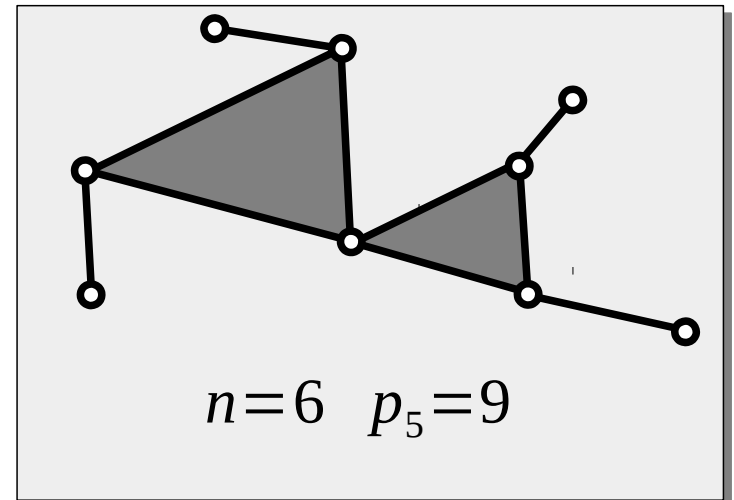
II grupa strukturalna

III grupa strukturalna

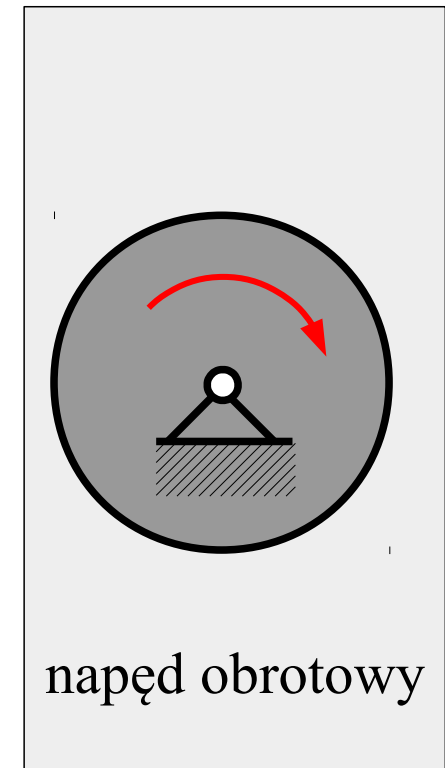
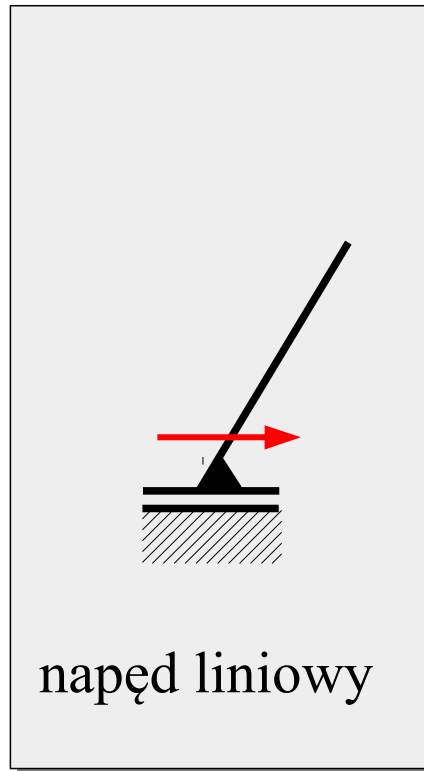
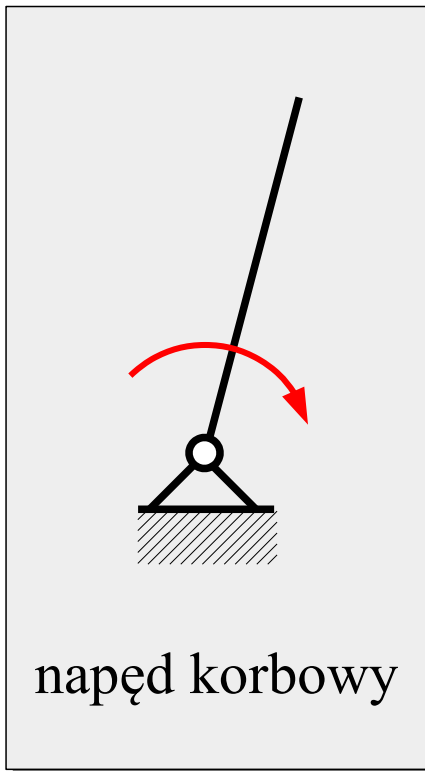
IV grupa strukturalna

Podział strukturalny mechanizmów

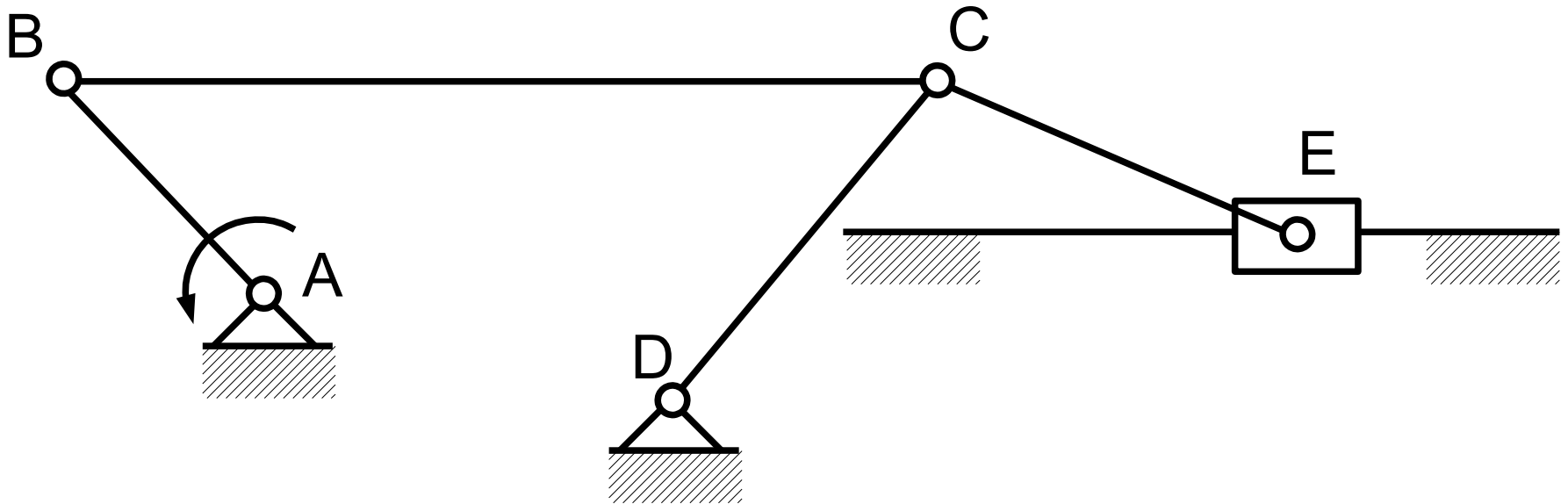
I grupa strukturalna – człon napędowy

$$n=1 \quad p_5=1 \quad + \text{ napęd}$$

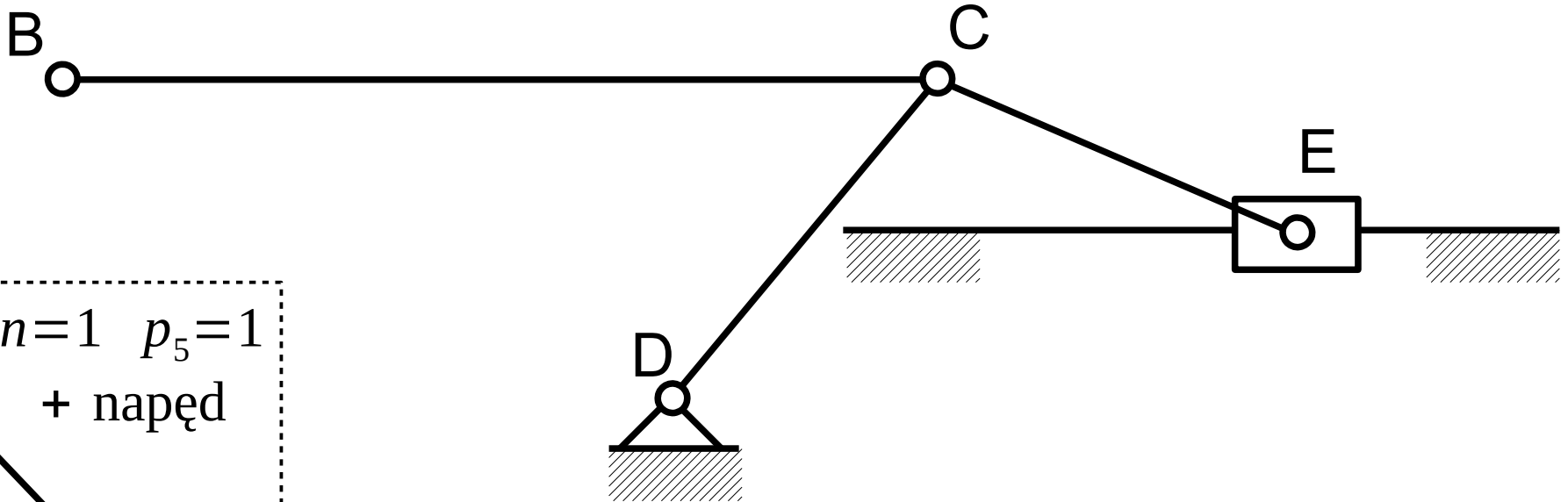
Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 1

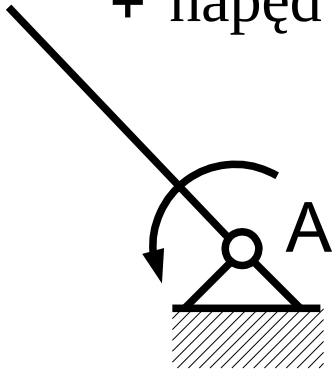

Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 1

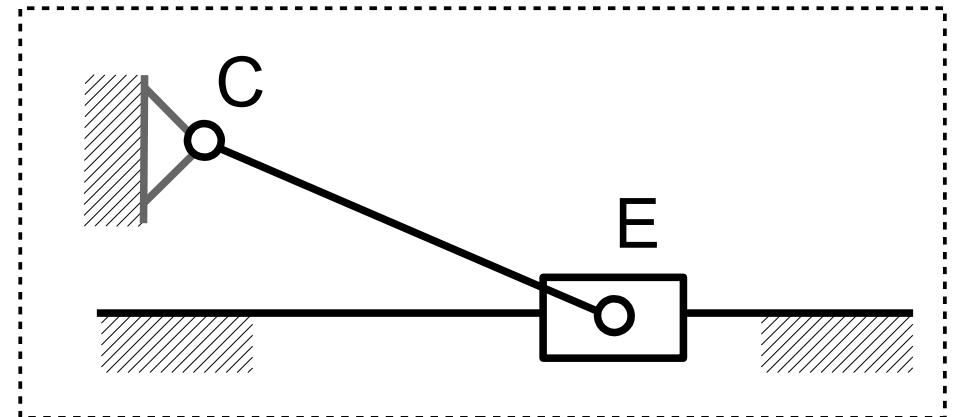
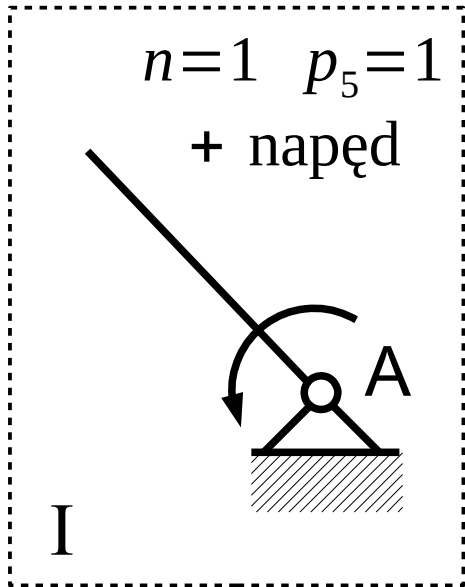
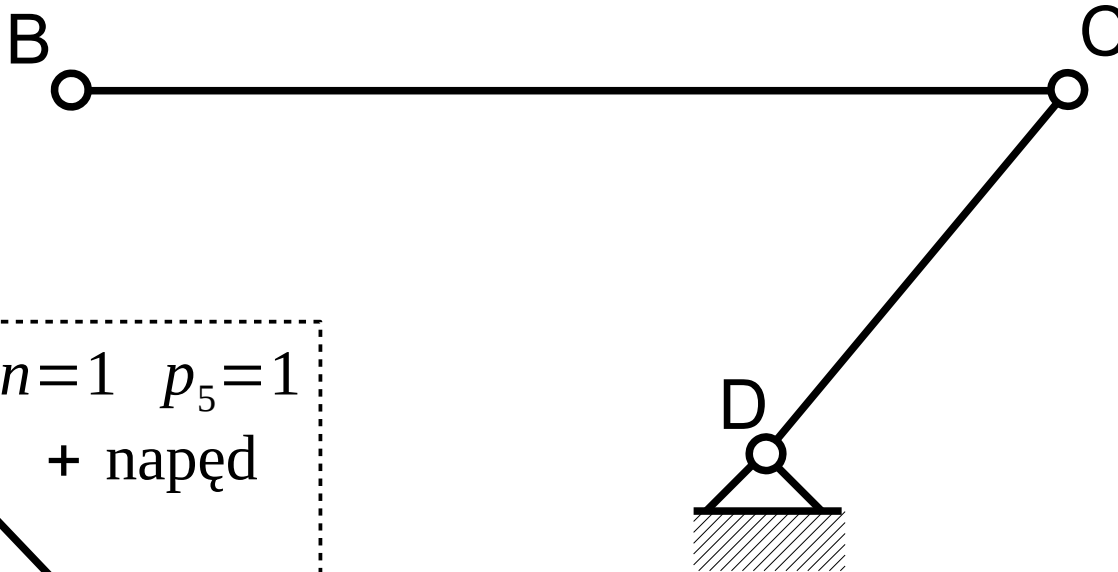
$n=1$ $p_5=1$
+ napęd

I

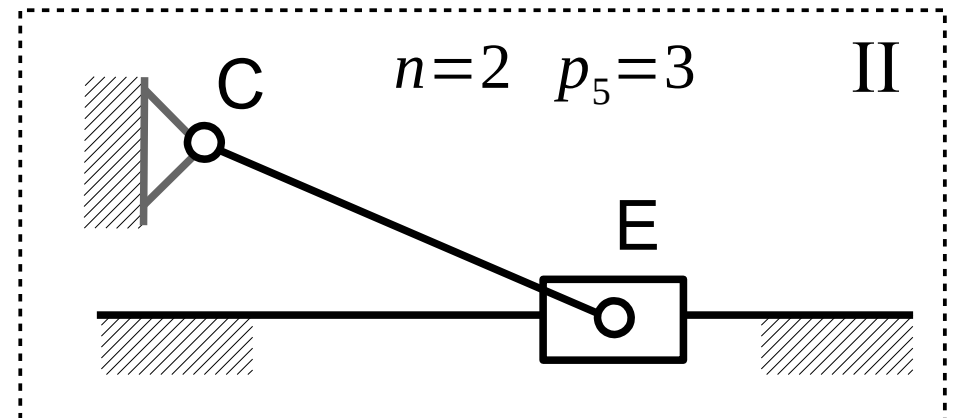
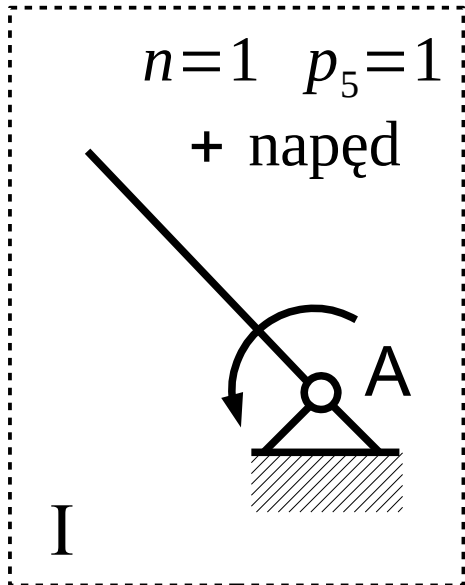
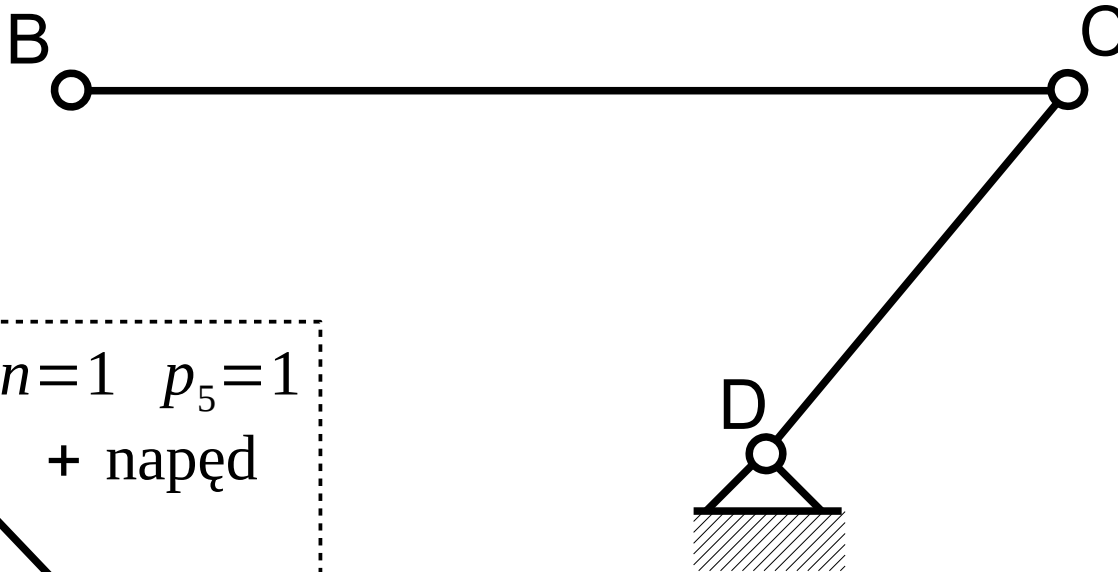
Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 1

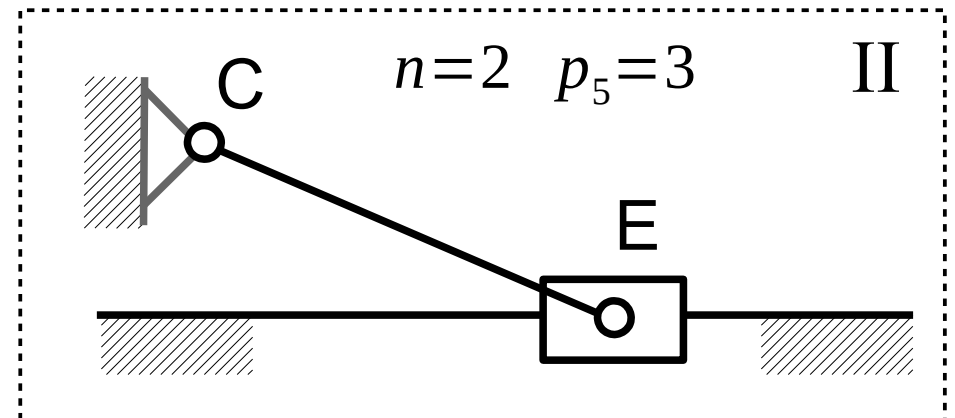
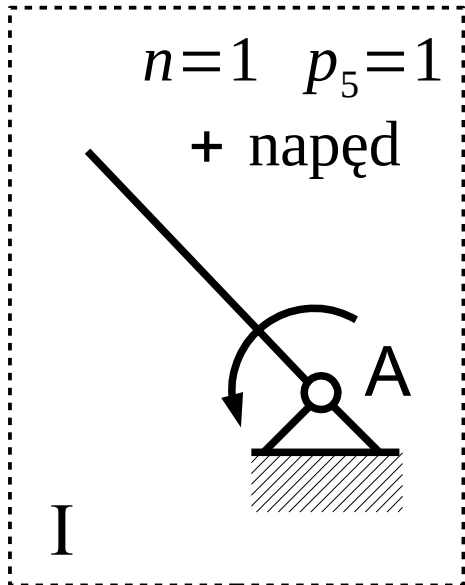
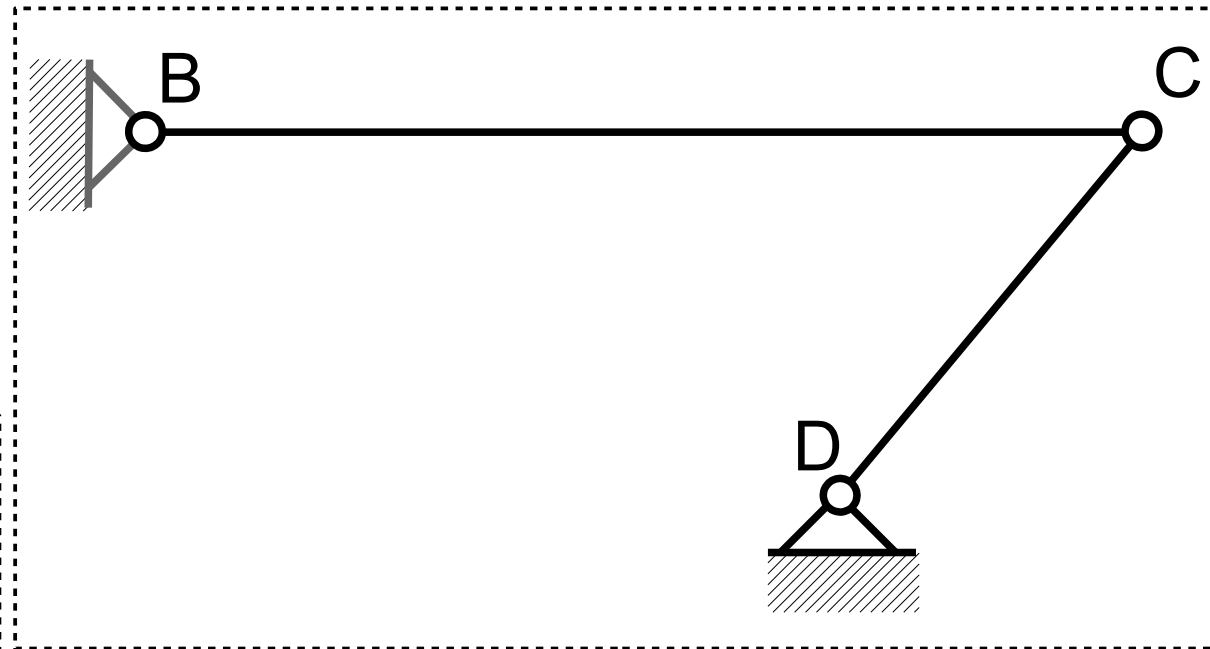
Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 1

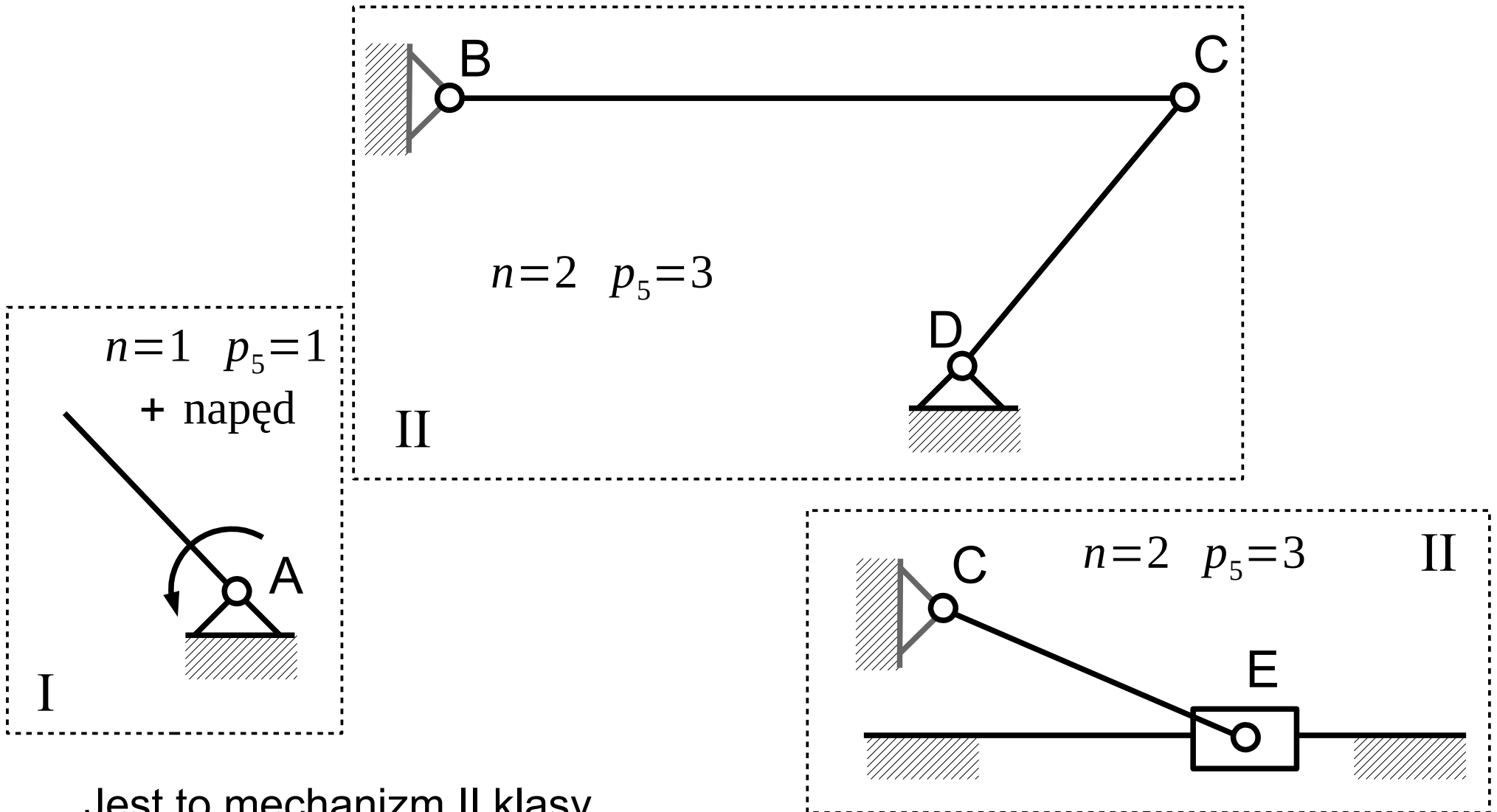
Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 1

Podział strukturalny mechanizmów

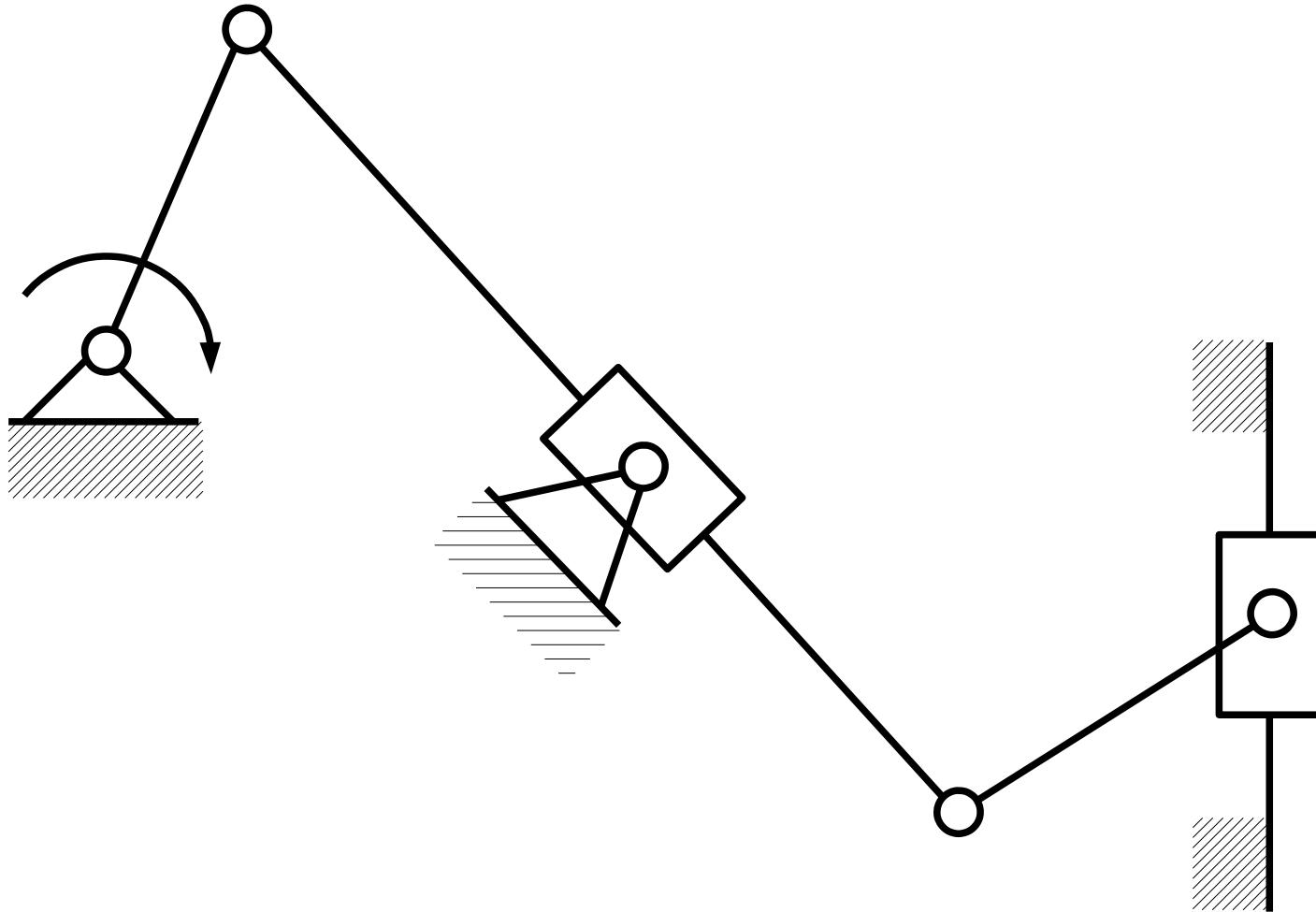
Przykład 1

Jest to mechanizm II klasy.

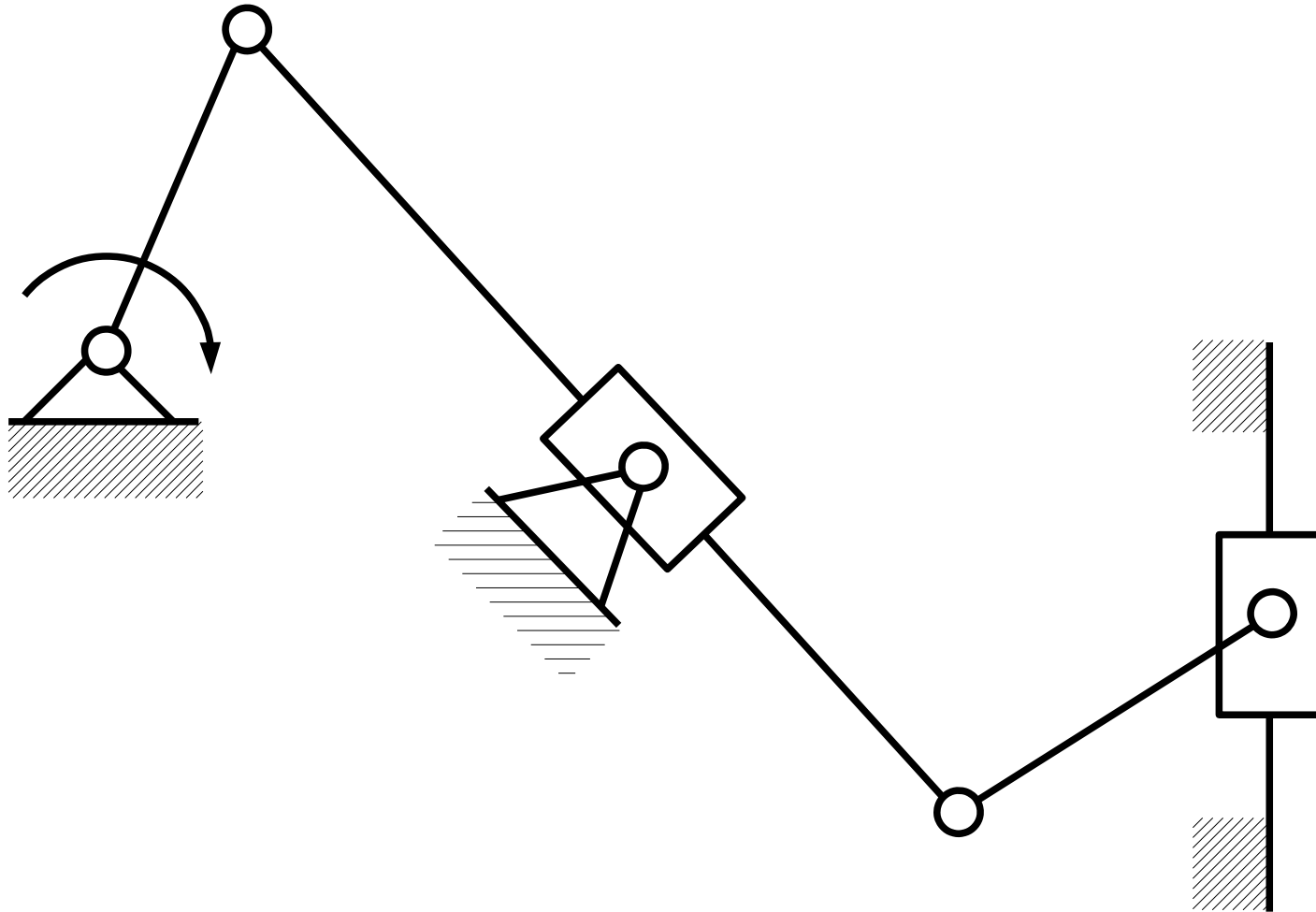
Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 2

Podział strukturalny mechanizmów

Przykład 2

Kinematyka mechanizmów

Analiza kinematyczna mechanizmu – polega na wyznaczeniu prędkości i przyspieszeń wybranych członów mechanizmu w interesujących nas położeniach tego mechanizmu. Dana musi być budowa mechanizmu (geometria członów, rodzaje par kinematycznych) oraz sposób jego napędzania.

Metody wyznaczania prędkości i przyspieszeń mechanizmów

Metody wykreślne

- metoda rzutów prędkości,
- metoda chwilowego środka obrotu,
- metoda chwilowego środka przyspieszeń,
- metoda prędkości obróconych,
- metoda rozkładu prędkości,
- metoda rozkładu przyspieszeń,
- metoda planu prędkości,
- metoda planu przyspieszeń.

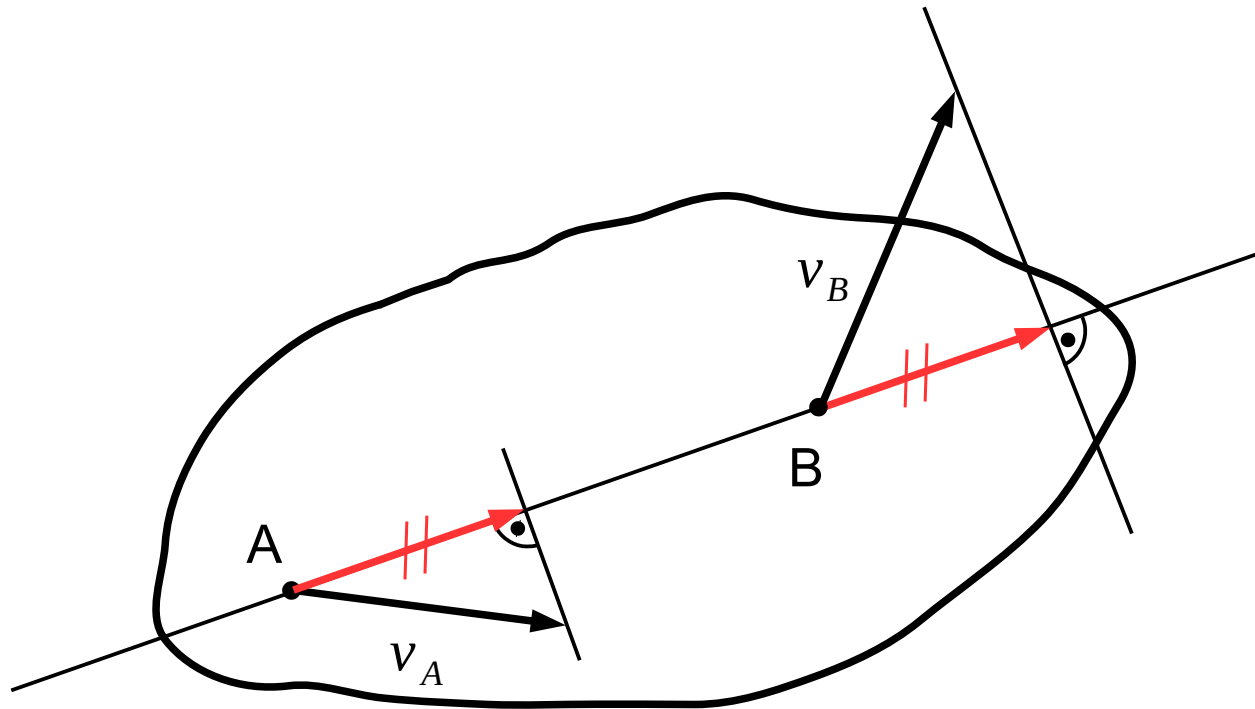
Metoda analityczna

Metody wyznaczania prędkości i przyspieszeń mechanizmów

	Metody wykreślne	Metoda analityczna
zalety	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość lepszego zrozumienia pracy mechanizmu, • możliwość analizowania bardzo złożonych mechanizmów, • brak konieczności użycia komputera. 	<ul style="list-style-type: none"> • wynikiem są funkcje opisujące prędkości i przyspieszenia dla dowolnej konfiguracji mechanizmu, • możliwość analizowania bardzo złożonych mechanizmów, ale z użyciem komputera.
wady	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo duża pracochłonność, • konieczność powtarzania procedury rysowania dla wielu położeń mechanizmu, • występowanie błędów rysunkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku skomplikowanych mechanizmów otrzymujemy trudne w rozwiązaniu układy równań, • interpretacja wyników obliczeń może być trudna.

Metoda rzutów prędkości

Rzuty prędkości dwóch punktów bryły sztywnej na kierunek łączący te punkty są sobie równe.

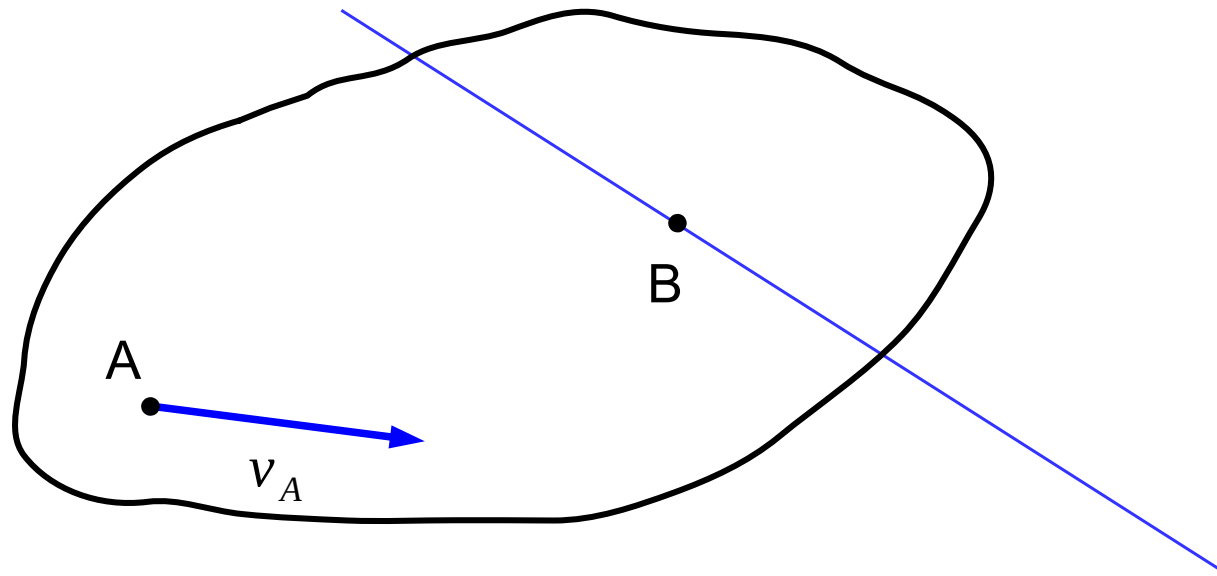

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

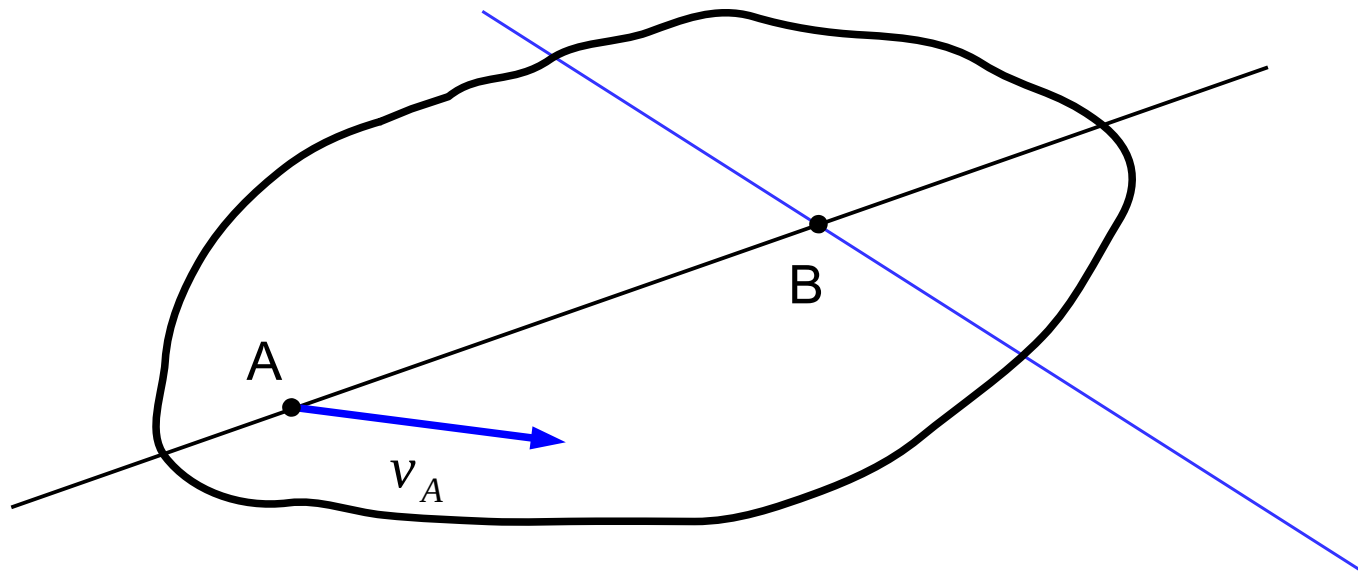

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

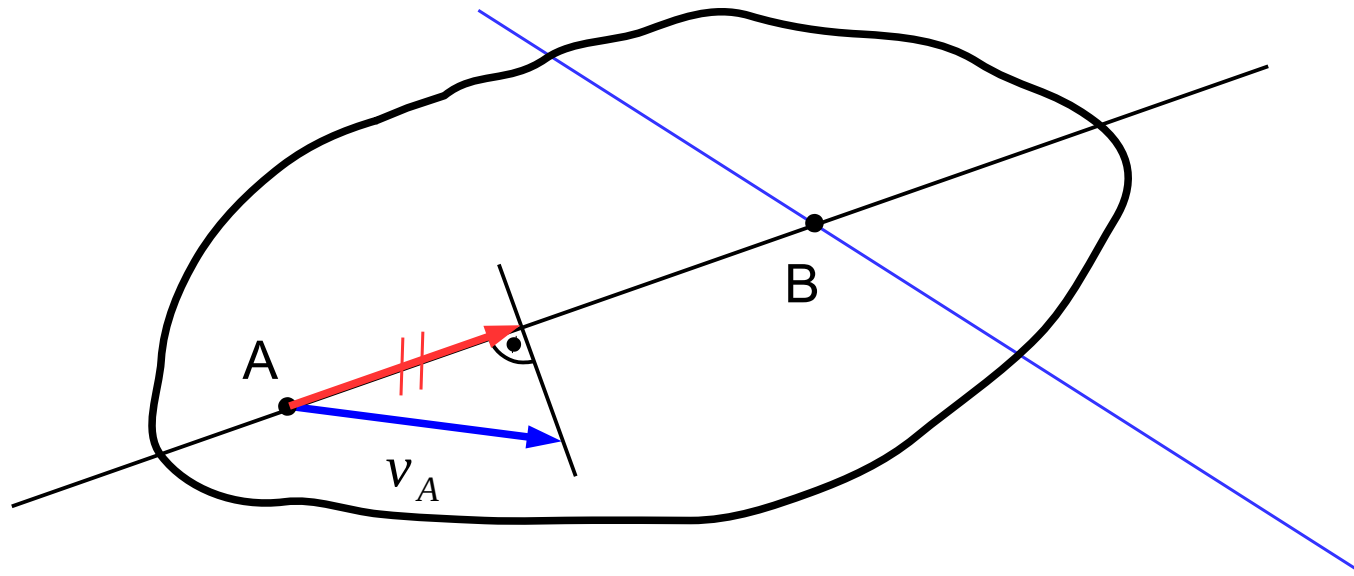

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

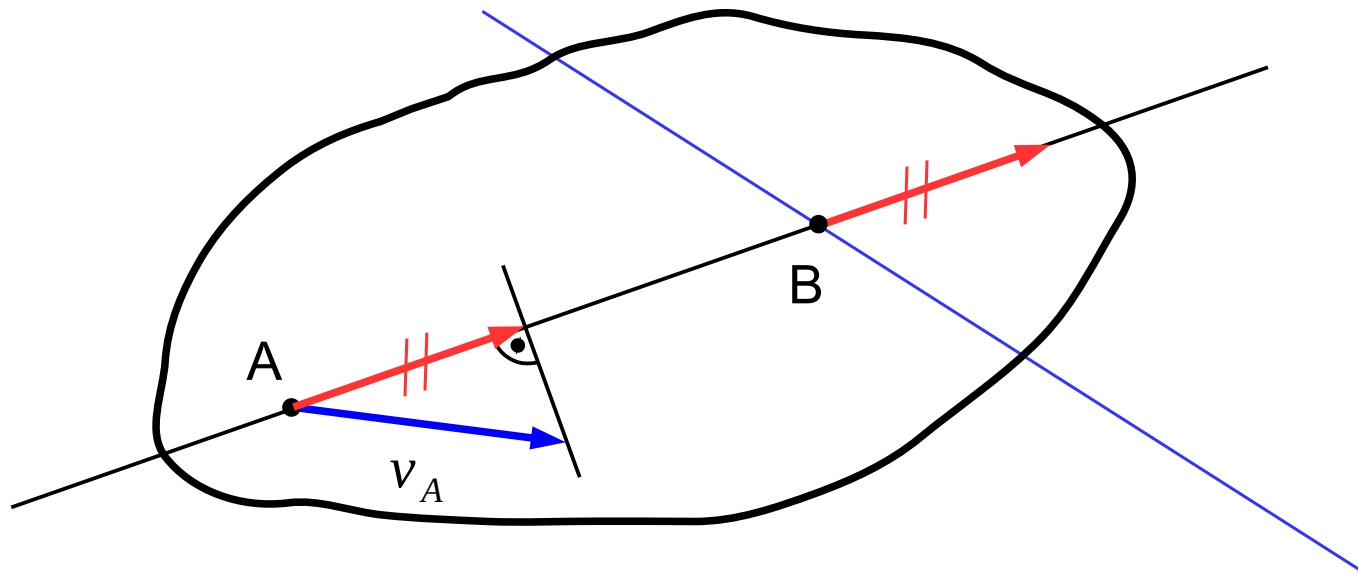

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

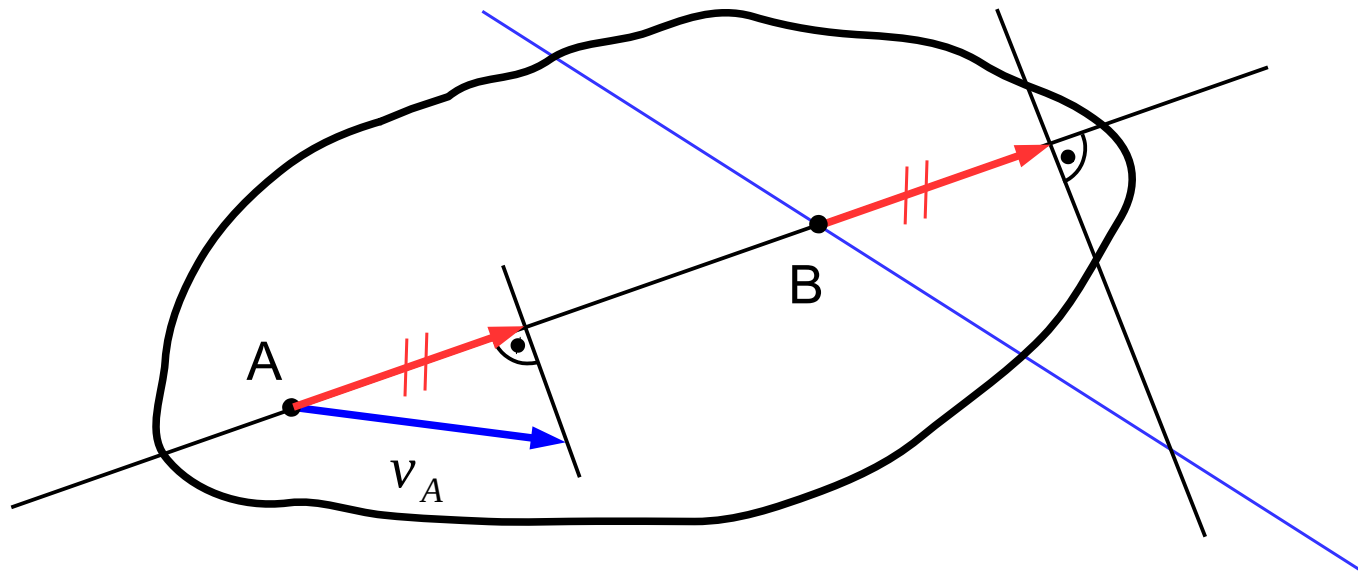

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

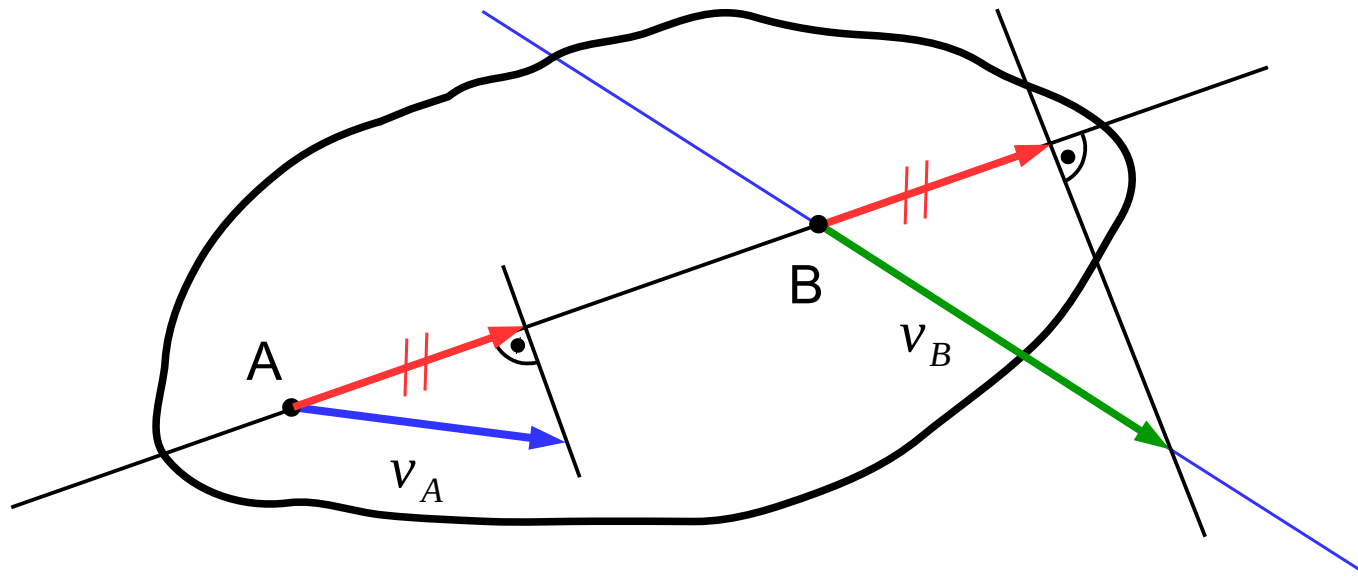

Metoda rzutów prędkości

Przykład zastosowania

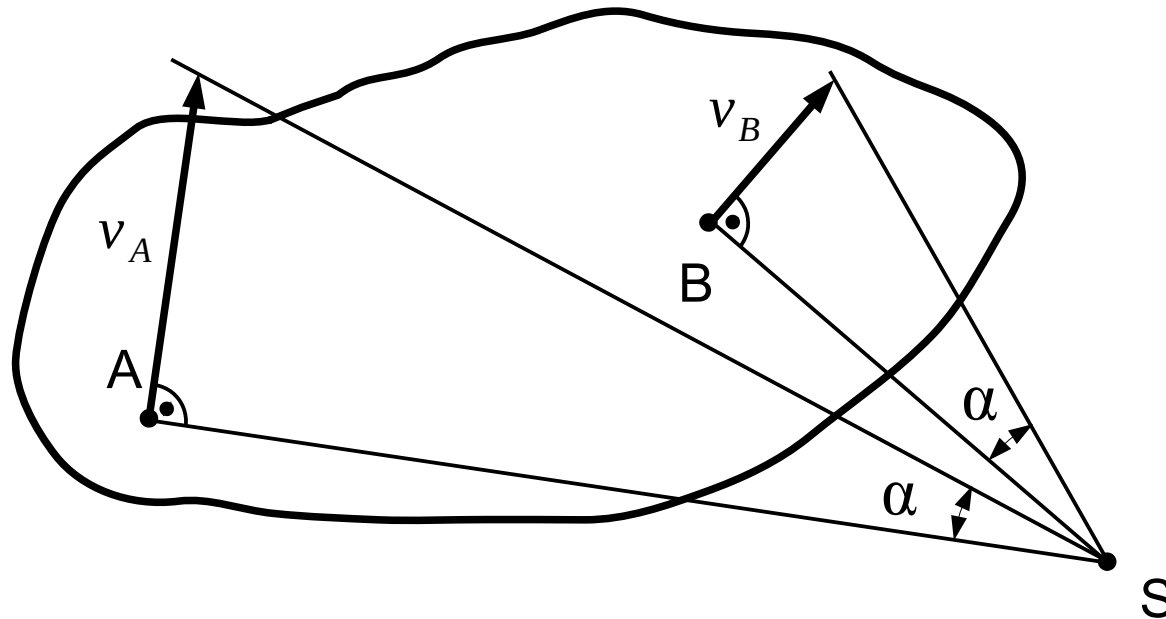
Dane: v_A i kierunek v_B

Szukane: v_B

Metoda chwilowego środka obrotu

Z chwilowego środka obrotu widać końce wektorów prędkości wszystkich punktów bryły sztywnej pod jednakowym kątem względem prostej łączącej te punkty ze środkiem obrotu.

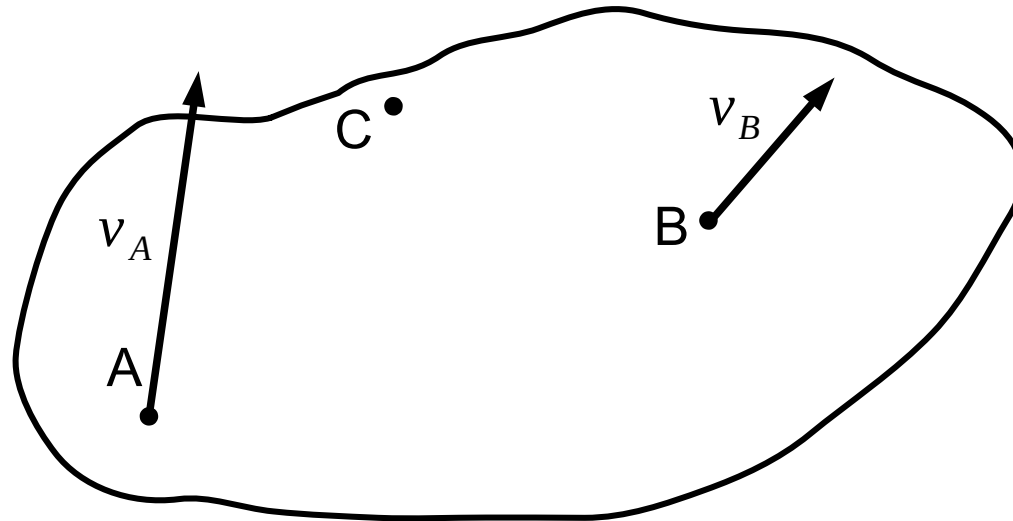

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania

Dane: v_A i v_B

Szukane: v_C

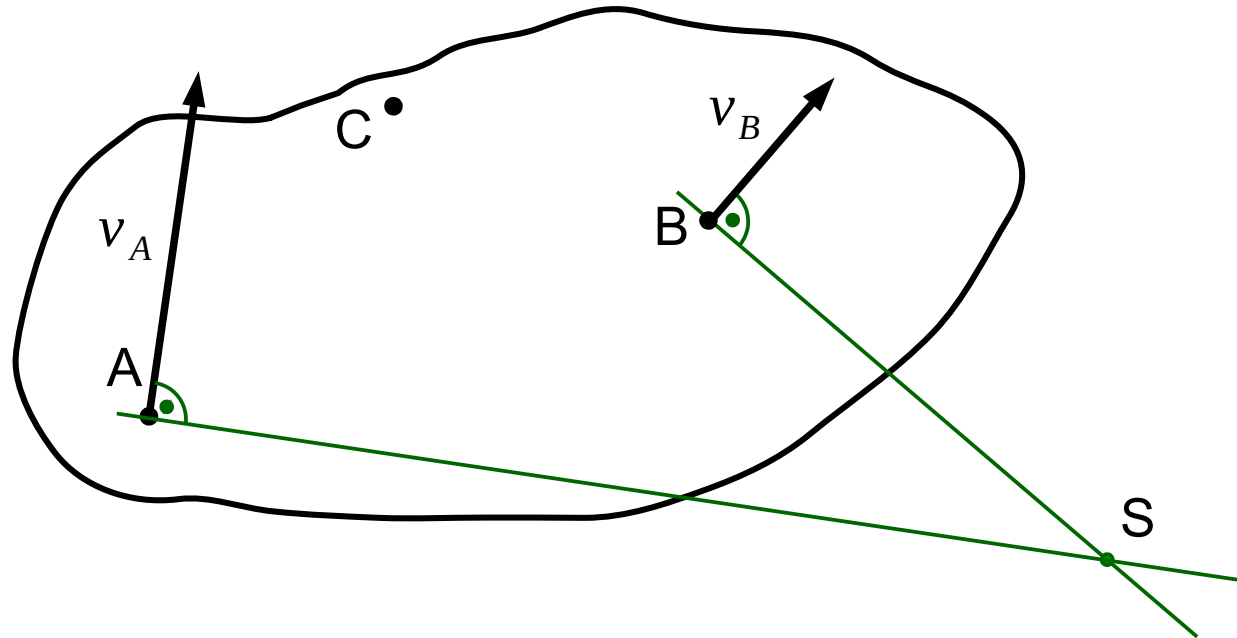

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania

Dane: v_A i v_B

Szukane: v_C

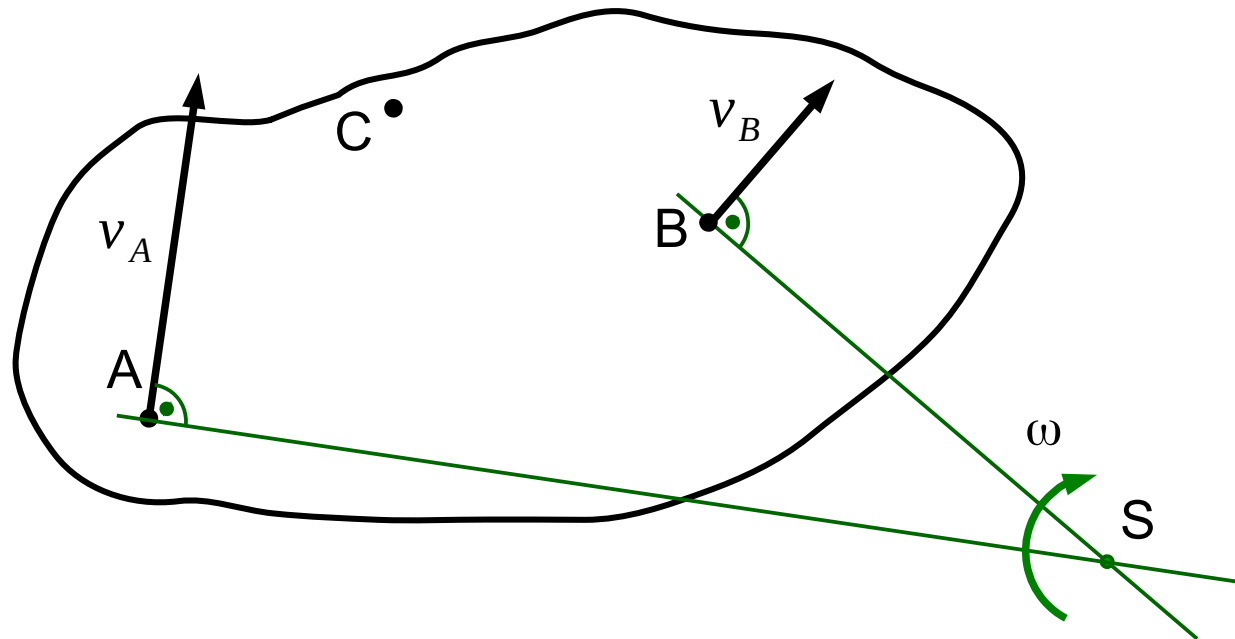

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania

Dane: v_A i v_B

Szukane: v_C

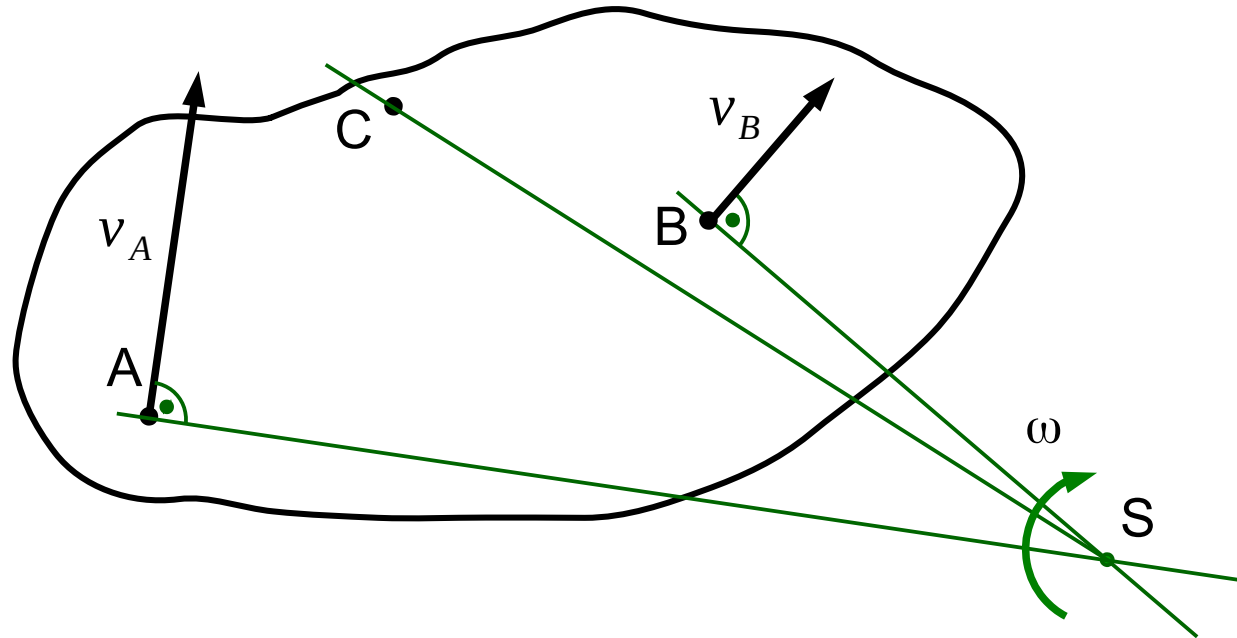
$$\omega = \frac{v_A}{|SA|} = \frac{v_B}{|SB|}$$

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania

Dane: v_A i v_B

Szukane: v_C

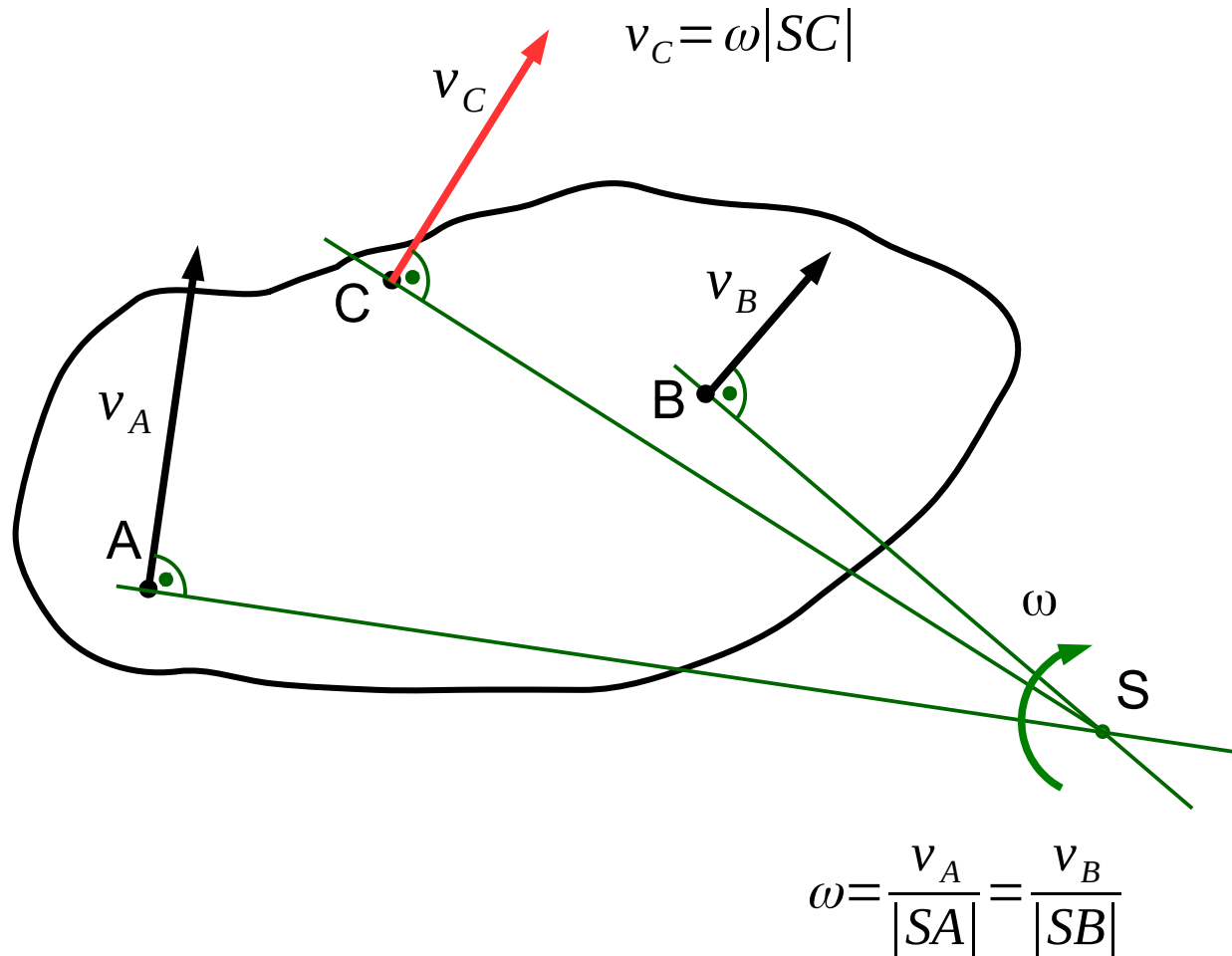
$$\omega = \frac{v_A}{|SA|} = \frac{v_B}{|SB|}$$

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania

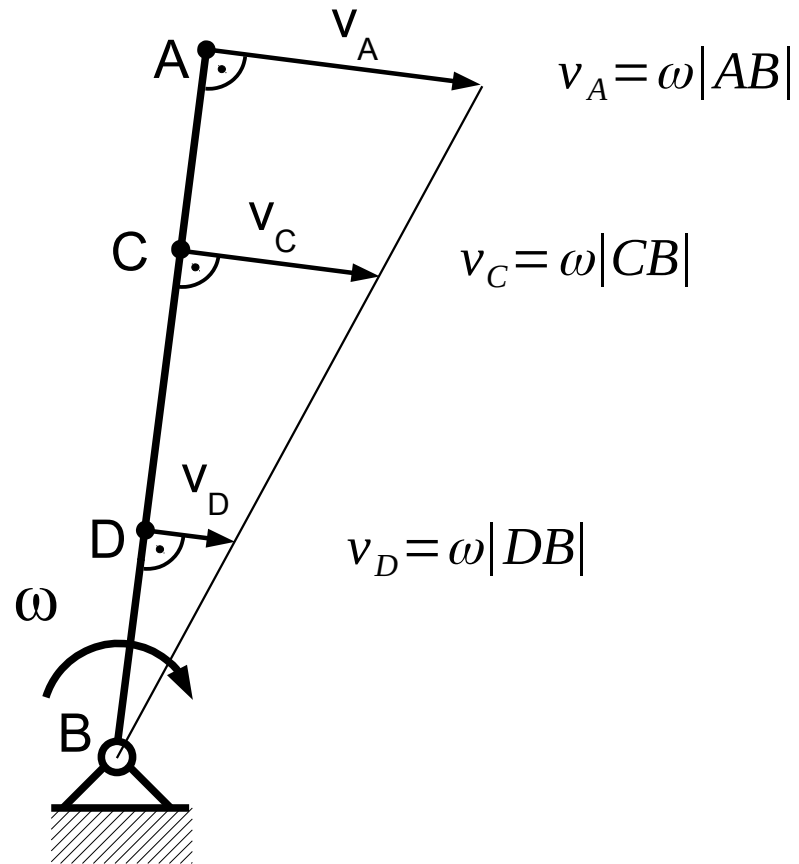
Dane: v_A i v_B

Szukane: v_C

Metoda chwilowego środka obrotu

Przykład zastosowania 2

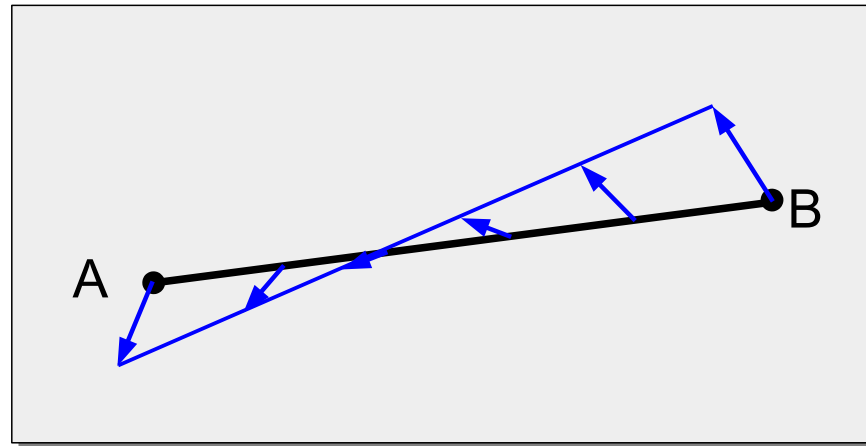
Metoda rozkładu prędkości

Dowolny ruch płaski bryły sztywnej możemy przedstawić za pomocą sumy ruchu postępowego i obrotowego.

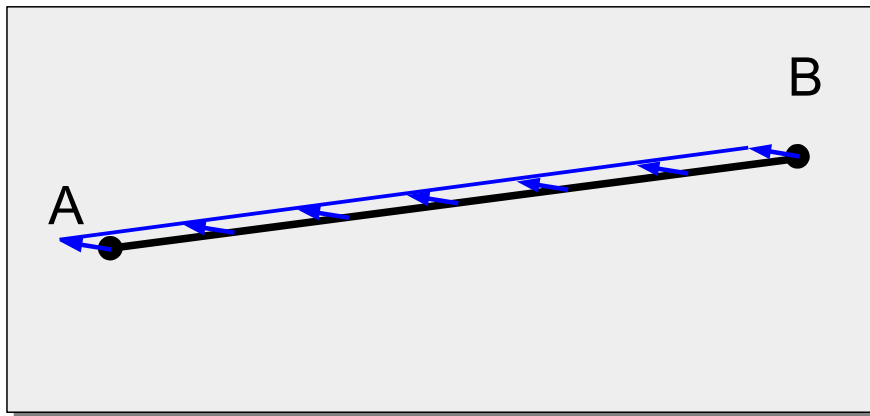
Metoda rozkładu prędkości

Dowolny ruch płaski bryły sztywnej możemy przedstawić za pomocą sumy ruchu postępowego i obrotowego.

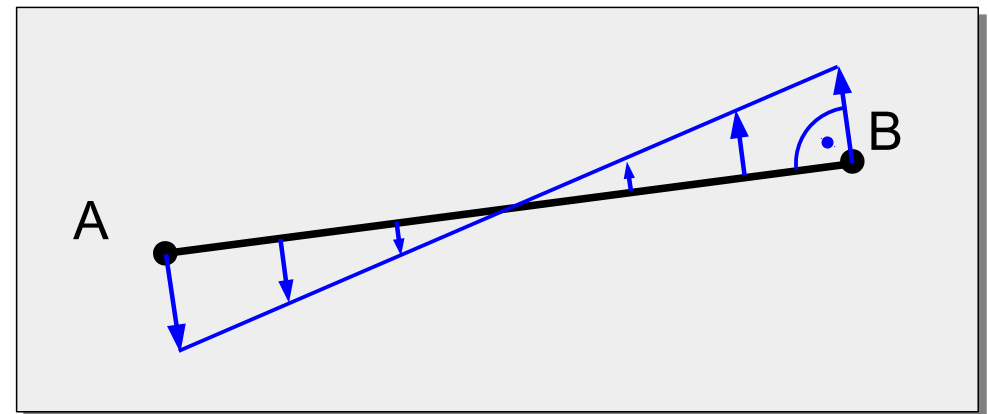
Przykład 1

=

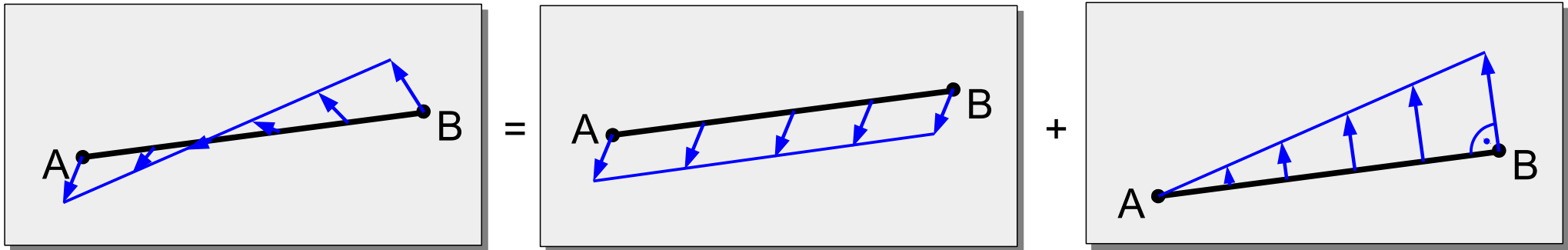
+

Metoda rozkładu prędkości

Dowolny ruch płaski bryły sztywnej możemy przedstawić za pomocą sumy ruchu postępowego i obrotowego.

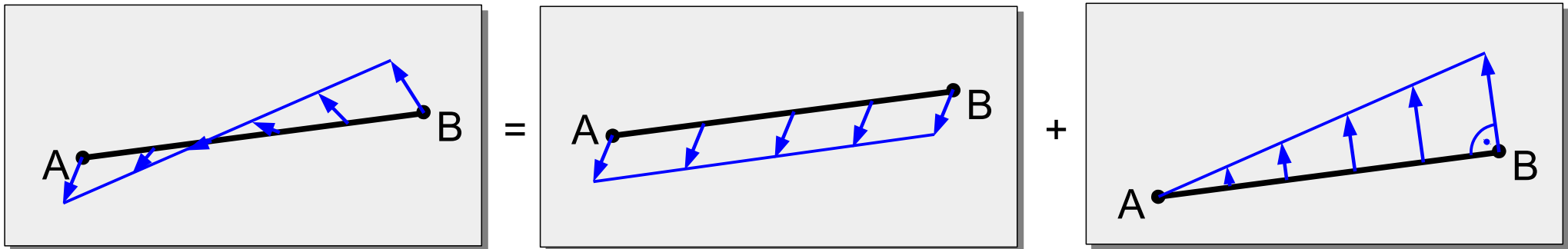
Przykład 2

Metoda rozkładu prędkości

Dowolny ruch płaski bryły sztywnej możemy przedstawić za pomocą sumy ruchu postępowego i obrotowego.

Przykład 2

$$\vec{v}_B = \vec{v}_A + \vec{v}_{BA}$$

Prędkość
bezwzględna
punktu B

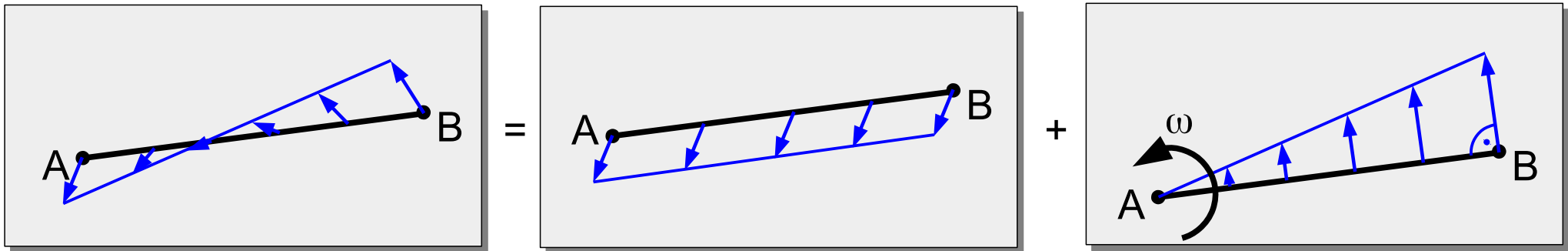
Prędkość ruchu
postępowego całej bryły

Prędkość ruchu
obrotowego punktu B
względem punktu A

Metoda rozkładu prędkości

Dowolny ruch płaski bryły sztywnej możemy przedstawić za pomocą sumy ruchu postępowego i obrotowego.

Przykład 2

$$\vec{v}_B = \vec{v}_A + \vec{v}_{BA}$$

Prędkość
bezwzględna
punktu B

Prędkość ruchu
postępowego całej bryły

Prędkość ruchu
obrotowego punktu B
względem punktu A

$$\vec{v}_{BA} = \vec{\omega} \times \vec{AB}$$